

De Meesters

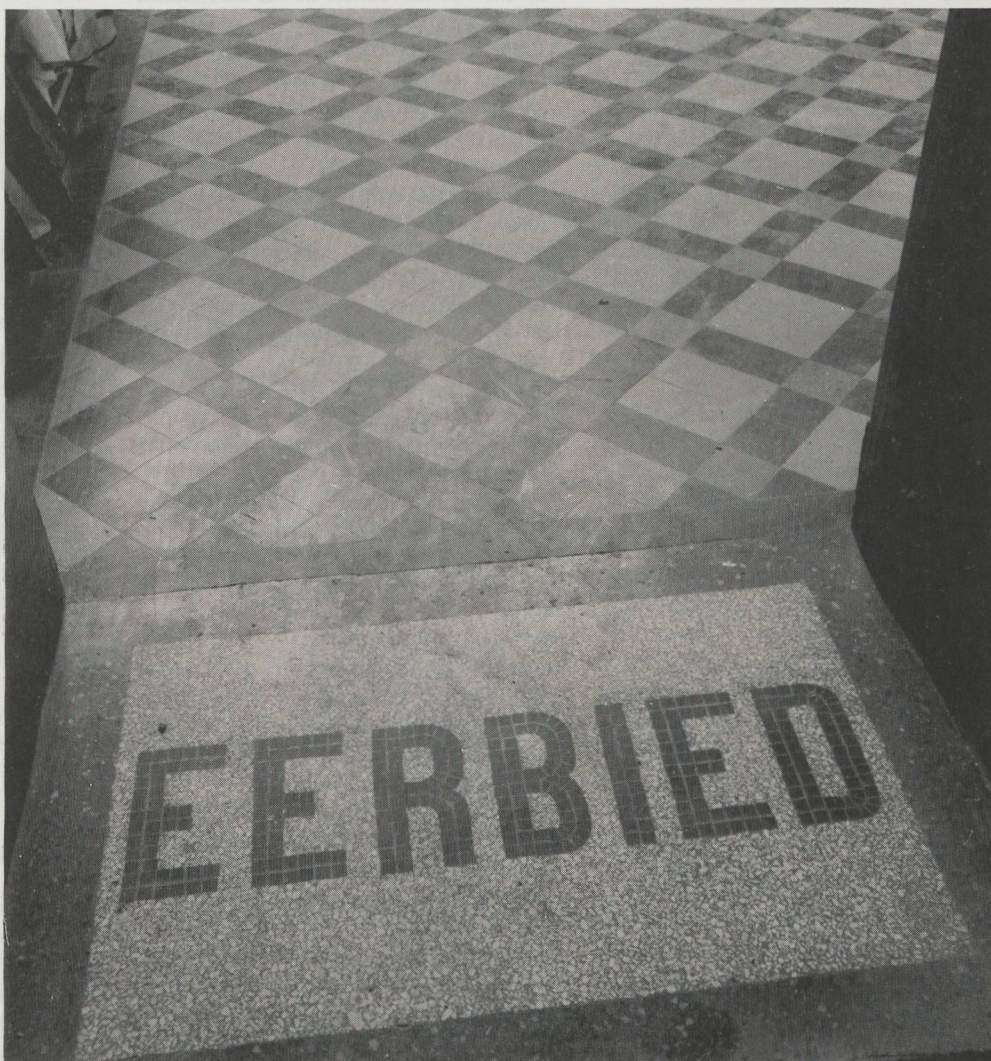
De juristen zijn onder ons. Daarom in dit nummer speciale aandacht voor de opleiding en het werk van de jurist. Interviews met de vooraanstaande juristen Hulsman en Koopmans, die een bijdrage geleverd hebben aan het ontwerp van de Maastrichtse opleiding, en een overzicht van de stand van zaken in de rechtshulpverlening. Bij wijze van kennismaking.

Twee fasen

Moeten we niet de wetenschappelijk pretenties van de universitaire opleiding opgeven, nu de tweefasenstructuur wordt ingevoerd?

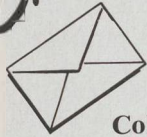
Filmhuis

Wat kan het Filmhuis voor jou doen? Films laten zien die je anders nooit te zien krijgt omdat ze commercieel niet interessant zijn voor de gewone bioscopen. Dat nobele streven brengt het bestuur heel wat kopzorgen, vooral van financiële aard.

Dit mozaïek is een van de talrijke voorbeelden van Rijke Roomse symboliek die herinneren aan het verleden van huize 'In den Nieuwenhof', dat vorige week officieel geopend werd. Symbolisch voor de breuk met de tradities die de juidische opleiding voorstaat, is dat het kunstwerk aan de ingang van de kapel verdween onder een laag nylontapijt.

Brieven

Colloquium Doctum

Geachte Redactie,

Langs deze weg wil ik aandacht vragen voor mijn frustraties, die ik inmiddels heb opgelopen, sinds ik besloten heb, mij in te schrijven voor de studie Sociale Gezondheidskunde.

Gezien mijn opleiding, H.B.O. Maatschappelijk werk, zal ik eerst een Colloquium Doctum moeten afleggen.

In 1980 heb ik eenmaal aan dit examen deelgenomen, om te kijken of het voor mij haalbaar was, de achterstand in wiskunde die ik heb (Mulo-B) in een jaar weg te werken. Voor deze toets ben ik gezakt. Er is mij niet meegedeeld, op welk onderdeel ik gezakt ben, zelf denk ik dat de vertalingen Duits en Engels redelijk waren, maar wiskunde was voor mij een kwestie van gokken.

Ik heb het er toen bij laten zitten met de gedachte dat ik het nivo wat gevraagd werd, niet zou kunnen bereiken. Inmiddels is het 1982 en ik wil nog steeds Sociale Gezondheidskunde studeren. Na verschillende telefoongesprekken ben ik er nu achter, welke stof ik precies moet kennen, om examen te doen. Hoe ik mij die kennis vergaar, is mijn zorg.

Gedeeltelijk terecht, maar toen ik op de voorlichtingsdag in de mooie folder las dat V.W.O.-studenten zonder wiskunde pakket met behulp van de fakulteit hun achterstand kunnen wegwerken, voelde ik mij achtergesteld.

Volgens de voorlichter van de Colloquium Doctum commissie slagen er maar heel weinig mensen.

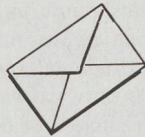
Mijn vraag hieromtrent is, of deze mensen wel voldoende worden voorgelicht over de stof die zij moeten beheersen voor dit examen.

Ik zit ook nog steeds te wachten op de volledige tekst van de Colloquium Doctum-regeling (2 keer mijn naam opgeven), en het examen is al in april!

Gezien de afstudeervarianten van de studie Sociale Gezondheidskunde geloof ik, dat veel mensen die al werkzaam zijn – of zijn geweest – in de gezondheidszorg, deze studie aantrekt. Het is jammer dat er onderscheid wordt gemaakt tussen een V.W.O.-student zonder wiskundepakket en een H.B.O.-student zonder wiskundepakket. Het enige lichtpunt voor mij was, dat ik hoorde, dat bij de loting vrouwen voorrang heb-

ben. Voor deze positieve diskriminatie hoef ik zelf niets te doen. Wel, lang genoeg geklaagd, ik ga me weer verdiepen in de wiskunde boeken.

Tonnie Massink-de Ridder
Romulushof 21
6215 EJ Maastricht

Reaktie Onderwijscommissie op Open Brief in Observant 6

Afgaande op de vele brieven, discussies en kritiek is er betrokkenheid onder medewerkers en studenten bij het onderwijsprogramma van de medische faculteit; een houding die de noodzakelijke flexibiliteit levert om veranderingen, in de zin van correcties, in het curriculum aan te kunnen brengen.

Echter, de ondertoon van de laatste brieven en reacties is ietwat geïrriteerd en verstrekkender dan gezonde bemoeienis als uitdrukking van gedeelde verantwoordelijkheid.

Ook in de onderwijscommissie is deze tendens al geruime tijd voelbaar. De roep om meer dan correcties alleen, de bereidheid een wezenlijke curriculumherziening te overwegen en uiteindelijk door te voeren is onmiskenbaar aanwezig. Er heerst een sfeer van: dit is onze laatste kans om voordat alles en iedereen in moedeloosheid verstart, ons onderwijsprogramma op het goede spoor te zetten. Maar in welke richting?

Wanneer we gehoor zouden geven aan de vele suggesties van deze en gene, zouden we zowel een paard voor als achter de wagen spannen en bleef alles bij het oude.

Om stevig in het zadel te zitten op het moment dat wel de juiste weg gevonden lijkt te zijn, worden op dit moment voorbereidingen getroffen die een onderbouwde en gerechtvaardigde keuze mogelijk moet maken.

Al enige tijd is Hetty Snellen bezig met een inventarisatie van het huidige onderwijsprogramma met al zijn, in blokboeken geformuleerde, expliciete en in casuïstiek verpakte, impliciete doelstellingen. Hierdoor ontstaat een exact plaatje van wat er nu aan medisch inhoudelijke zaken in de eerste vier jaren aan de orde komt. Eind december staan ons de resultaten in druk ter beschikking.

Bovendien heeft tegen die tijd Wim Geyselaers het hele onderwijsprogramma systematisch geëvalueerd en staat nu

eindelijk eens op papier waar de kritiek van medewerkers en studenten zich concreet op richt.

Daarnaast probeert het dagelijks bestuur van de onderwijscommissie, o.a. in gesprekken met alle capaciteitsgroepen afzonderlijk, een totaal-beeld te krijgen van alle onderwijsactiviteiten en functies die op het moment uitgevoerd worden, gespecificeerd naar persoon en tijdsbesteding.

Wanneer eind januari de informatie van al dit voorwerk naast elkaar gelegd kan worden zal een periode van stilte en bezinning aanbreken zodat met het ingaan van de nieuwe lente ook van onze zijde een nieuw geluid hoorbaar zal zijn.

Met de overtuiging dat reacties en kritiek, van welke aard dan ook, stimulerend werken en de realiteitszin verhogen, verblijven wij hoogachtend

Onderwijscommissie FdG

observant

(voorheen Maffius).

Informatie- en opinieblad van de Rijksuniversiteit Limburg, uitgegeven door de Stichting Maffius. Verschijnt veertiendaags.

Redactieadres:
Tongersestraat 53, kamer 304
Postbus 616
6200 MD Maastricht
Tel.: 043-888319
(doorkiesnummer).

Stichtingsbestuur

Wim Hermens (voorzitter), Loes van Benthem (secretaris), Cees Schröder (penningmeester), Jacques Heijen (buitenuniversitair lid), Evelyne de Leeuw (redactie-afgevaardigde).

Redactie:

Ton Hamelaers, Jacques Herraets, Richard Janssen, Evelyne de Leeuw, Appie Luermans, Jan Meijers, Maurice van der Sangen, Els Schoenmakers.

Redactie-assistente: Edith Goppel
Koördinator Voorlichting: Sjonk Ritmeester,
Grafische vormgeving: Guus van Rooij
Foto's: Koen van der Gugten, Hans van Dijk, Foto-persbureau Widdershoven.
Tekeningen: Pascal Oost, John Pex.

Druk. Leiter Nypels BV, Maastricht

Spelregels voor ingezonden kopij

Brieven (reacties op verschenen artikelen):
– niet langer dan één kolom (= een kopij-vel).

Artikelen: voor ingezonden stukken eerst contact opnemen met de bureoredactie voor afspraken over lengte etc.

LIOF kan weinig hulp bieden

Boekhandels krijgen brief

De Universiteitsraad heeft het College van Bestuur gevraagd op te schieten met de beslissing over de besteding van het boeken- en tijdschriftenbudget van de universiteit. Daarbij heeft de raad duidelijk laten blijken dat het college met zeer sterke argumenten moet komen als de order niet gegund wordt aan een of twee van de momenteel in Maastricht gevestigde boekhandels.

Er gingen zelfs stemmen op in de raad om een commissie te vormen om de zaak uit te zoeken en zo snel mogelijk een voorstel te doen dat moet leiden tot de vestiging van een academische boekhandel in Maastricht. Het college kon de boot nog afhouden door te schermen

*AR-voorzitter
Brenninkmeijer:*

'Emigratie naar Maastricht steunen'

'Een tegemoetkoming in reis- en woonkosten of bijvoorbeeld in het te heffen collegegeld voor emigranten uit de Randstad zou een ook financieel reëler afwegingsproces in de keuze tussen Maastricht en de Randstad mogelijk maken.'

Dat idee lanceerde de voorzitter van de Academische Raad, dr. G. Brenninkmeijer, vorige week bij de opening van de Nieuwenhof, het onderkomen van de studierichting Nederlands Recht. Brenninkmeijer is bang dat de RL haar aanspraken op gelijke ontwikkelingskansen niet kan waarmaken als de kosten van 'emigratie' naar Zuid-Limburg te hoog worden. Hij gaf geen verdere uitwerking van zijn gedachte, maar men mag veronderstellen dat hij doelde op de slechte huizemarkt waar veel medewerkers de dupe van worden en de zwakke financiële positie waarin studenten verkeren. De extra-kosten die de afstand naar Maastricht met zich meebrengen zullen voor steeds 'Hollandse emigranten' een beletsel vormen om Maastricht als studie- of werkplaats te kiezen, aldus Brenninkmeijer. Hij voegde daaraan toe dat als het bedrijfsleven om die reden extra faciliteiten krijgt, de universiteit ook zou moeten mogen rekenen op compensatie van reële meerkosten.

J.H.

met de besprekingen die gaande zijn met het Limburgs Instituut voor Ontwikkeling en Financiering. CvB-voorzitter van den Biggelaar zei dat het niet verstandig was in dit stadium mededelingen te doen over het overleg dat 23 november met de LIOF-directie is gevoerd. Het college wilde bij die gelegenheid de kwestie van de academische boekhandel overdragen aan het LIOF, maar dat is er niet op ingegaan. Het instituut vindt dat de universiteit het probleem het beste zelf kan oplossen. Het

LIOF wil wel eventueel helpen bij het opstellen van een brief waarin de universiteit de plaatselijke boekhandels duidelijke vragen voorlegt omtrent hun capaciteit en continuïteit. Op basis van de antwoorden die daarop binnenkomen, zal de universiteit haar keuze bepalen. Dat wil overigens niet zeggen dat per se een plaatselijke boekhandel uit de bus komt. De Eindhovense boekhandelaar van Piere, waarmee op bescheiden schaal al zaken worden gedaan, krijgt in elk geval ook dezelfde vragen voorgelegd als de Maastrichtse boekhandels. Daarbij wordt dan aangetekend dat hij als boekhandelaar van buiten flink in het nadeel is tegenover Maastrichtse collega's, waarvan echter niet vaststaat dat zij de order aankunnen. J.H.

Slordige sollicitatieprocedure mislukt

Nieuwe advertentie voor hoofd Dienst Studentenzaken

De benoeming van een hoofd van de nieuwe dienst Studentenzaken begint een lijdensweg te worden. De sollicitatieprocedure, die deze zomer pas op gang gebracht kon worden nadat enkele 'obstakels' uit de weg waren geruimd, is op niets uitgelopen. Van de twee kandidaten die waren overgebleven heeft de eerste zich teruggetrokken en pas daarna werd de tweede kandidaat door de selectiecommissie onaanvaardbaar geacht. Dat heeft kwaad bloed gezet bij de dienst, omdat het ging om een interne kandidaat, PZ-medewerker Huub Ruijters, die niet allen de volle steun had van de dienst, maar bovendien op aanraden van twee individuele commissieleden naar de functie had gesolliciteerd.

De dienst Studentenzaken is vorig jaar door de universiteitsraad ingesteld nadat een intern organisatieonderzoek had uitgewezen dat studentenbelangen en personeelsbelangen beter gescheiden konden worden behartigd dan binnen één dienst, zoals tot voor kort het geval was. Er zou een nieuw diensthoofd moeten worden aangetrokken, nadat het College van Bestuur had laten weten dat Hans Wenting, die altijd als afdelingshoofd had gefungeerd, niet in aanmerking zou komen. Personeelszaken, meer speciaal Huub Ruijters, stelde een functiebeschrijving op die uiteindelijk ieders instemming kreeg. Al doende had Ruijters zelf zin gekregen in de functie. Nog voordat de selectiecommissie werd ingesteld, hadden twee van de latere commissieleden, rector magnificus Hemker en CvB-secretaris Niessen, hem duidelijk laten merken dat hij op hun steun kon rekenen als hij zou solliciteren. Naast de twee genoemde leden kwamen er nog vier andere in de commissie terecht: René Verspeek (namens de commissie Studentenvoorzieningen), Puck Muller (namens de fakulteiten), Ton van der Aa (uitvoerder van

het organisatieonderzoek, in augustus vertrokken naar de Open Universiteit) en Douwe Oppedijk (namens PZ, later opgevolgd door Marijke Niemann en nog later door Wim Hoekstra, het nieuwe diensthoofd van PZ). Het eerste wat de commissie deed was de vraag bekijken of er eerst een interne sollicitatieprocedure moest komen en pas daarna een externe, als intern geen geschikte kandidaat te vinden zou zijn. Ruijters voelde toen al nattigheid en had nog maar weinig zin om te solliciteren, maar hem werd verzekerd door commissieleden, dat het alleen de bedoeling was om de schijn van een onderonsje te vermijden. Alleen als er een kandidaat zou komen die met kop en schouders boven hem uitstak, zou men daar niet om heen kunnen. Begin mei ging de advertentie de deur uit, maar moest ijlings worden teruggedroepen omdat Hans Wenting eerst garanties eiste voor zijn overgang naar de juridische studierichting, waar inmiddels een plaats voor hem gecreëerd was. Pas toen die garanties waren geregeld, kon de advertentie gepubliceerd worden. Inmiddels was het 10 juli, midden in de zomervakantie dus.

Op de advertentie kwamen meer dan veertig brieven binnen. Daar was geen brief van Ruijters bij. Die kwam pas nadat Hemker via een tussenpersoon (Ruijters was met vakantie) erop had aangedrongen dat hij solliciteerde.

Vervolgens vonden in september en oktober uitgebreide sollicitatiegesprekken plaats, waar uiteindelijk twee kandidaten uit te voorschijn kwamen: Huub Ruijters en Hugo de Rooij, HBO-stadsdekaan te Deventer. Na de eerste gespreksronde leken de kaarten beter te liggen voor Ruijters, maar er werd besloten een tweede ronde te houden, waarin de fakulteiten uitgebreid gehoord zouden worden. Die ronde was duidelijk voor de Rooij. Ruijters kon echter nog steeds rekenen op de steun van enkele commissieleden en de medewerkers van de dienst Studentenzaken, die zich voor hem uitspraken alleen al omdat duidelijke verwachtingen bij hem waren gewekt. Tegenover de andere kandidaat stonden de medewerkers 'niet afwijzend'. Toen de commissie haar keuze moest bepalen, stelde zij de Rooij op de eerste en Ruijters op de tweede plaats. Hemker liet Ruijters weten dat het hem speet dat de zaken zo gelopen waren, maar dat hij er zich tenslotte bij had moeten neerleggen. Alles leek nu rond. Er was door de commissie alleen een 'schoonheidsfout' gemaakt door een interne en een externe procedure door elkaar te hanteren en daarbij kwam dat individuele leden toezeggingen aan de interne kandidaat hadden gedaan. Maar dat laatste kon je de commissie toch niet gaan verwijten? Toen de commissie klaar was met haar werk, liep de zaak pas echt uit de hand. Het College van Bestuur nam de voordracht niet zonder meer over en wilde meer informatie over de twee kandidaten. Het GITP werd daarvoor ingeschakeld. De Rooij en Ruijters werd gevraagd of zij niet een gesprek wilden

Lid van de
Vereniging
Produkt
Bewaking
Grafische
Industrie

Tekstverwerking
op M.C.S.-systeem

Verzorging
van typografie en layout

Gespecialiseerd
in kleine oplagen.

Meerkleurendruk
voor folders, brochures
en verslagen
waaraan hoge eisen
worden gesteld.

Periodieken, adresseren en
mailing

Leiter-Nypels

de drukkers sinds eeuwen

Minckelersstraat 3, 6211 GX Maastricht, tel. 043-11055

hebben met een GITP-psycholoog. Ze weigerden allebei. Toen werd de Rooij meegedeeld dat er referenties door het GITP zouden worden gevraagd. Daarmee ging hij akkoord, maar hij zou zelf eerst de kontaktpersonen benaderen. Daarna is volgens zijn zeggen echter 'door derden achter mijn rug om geprobeerd informatie over mij in te winnen'. Daar werd hij zo boos over, dat hij de universiteit meteen liet weten dat zijn interesse over was en dat men maar iemand anders moest zoeken.

Nu moest de commissie kleur bekenen: moest Ruijters als tweede man op het lijstje voorgedragen worden voor benoeming? Of was de externe kandidaat bovenaan geplaatst omdat enkele

leden in de commissie en ook in het College van Bestuur per se Ruijters niet wilden benoemen? Op 30 november heeft de commissie kleur bekend: de nummer twee op de lijst wordt niet voorgedragen, nu nummer een zich heeft teruggetrokken. Ruijters had dus al die tijd op de lijst gestaan, terwijl hij kansloos was. Hij heeft trouwens sinds de tweede ronde sollicitatiegesprekken nooit meer iets van de commissie vernomen. Alleen de mensen van de dienst Studentenzaken hebben de vertrouwelijke mededeling gekregen dat de advertentie binnenkort opnieuw in de krant komt.

J.H.

Surprise, Surprise

*Sinterklaas, kapoentje,
wie deed bij wie wat in 't schoentje,
wie deed bij wie wat in 't laarsje,
wie schopte wie onder 't aarsje?*

*wie schonk 'n all-in reis naar de maan?
dat deed de Eerste Lijn, unaniem en spontaan,
maar waarin zit 'm nu de kneep?
't is 'n enkele reis, voor Ko-Fung-Hai Greep!*

*voor Verheij een fietspomp, simpel, doch origineel,
voor 't opblazen van zijn academisch luchtkasteel,
van wie, dacht hij, kan dit anders zijn
dan van die verdomde Eerste Lijn!*

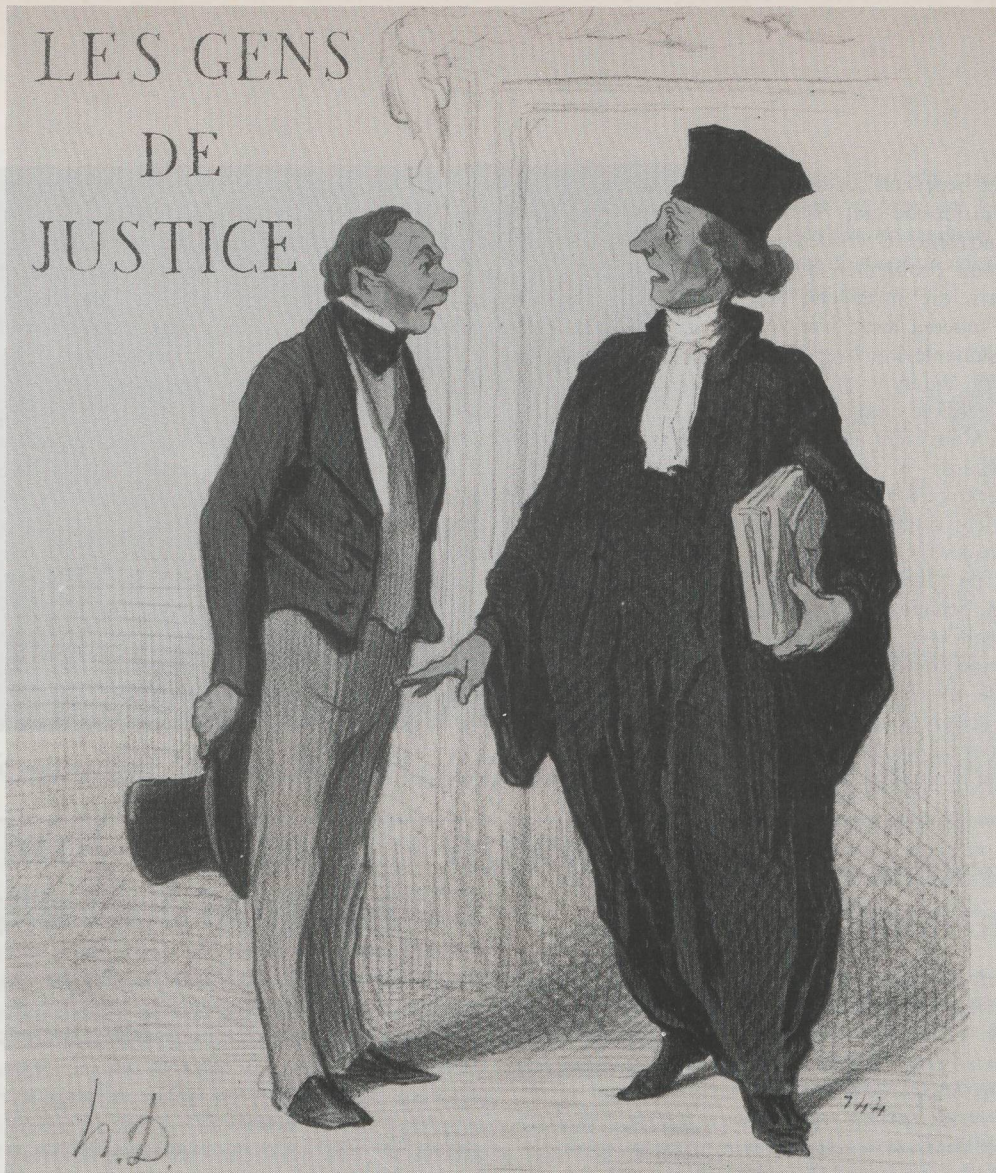
*En Deetman had 'n zeer royaal gebaar,
Hij gaf 'n kluitje uit 't Haagse riet aan van den Biggelaar,
de voorzitter reageerde meteen daarop,
Hij schonk Deet 'n borstbeeld, zonder kop!*

*Ruim dertig pakjes voor het personeel,
de surprise was verassend en actueel,
'Tot onze spijt delen Wij u mee,
u bent ontslagen, de groeten, 't C.v.B.'*

© 1982

De Man van Mergel

LES GENS DE JUSTICE

DE MEESTERS

In de bekoorlijke beschutting van huize 'In den Nieuwenhof', zoals het vorige week officieel geopende gebouw officieel heet, is de juridische opleiding nu écht begonnen. De onvermijdelijke plichtplegingen zijn achter de rug; alleen het borstbeeld van Pais moet nog onthuld worden. Wat zijn die juristen eigenlijk voor lieden? Latijnsprekende boekenkasten, regelneven, toegepaste

sociologen of gewone mensen die wat beter de weg weten in de bureaucratie? We proberen op de volgende pagina's iets van het juridische beroepsbeeld te onthullen via interviews met twee vooraanstaande juristen uit de Voorbereidingskommissie, Koopmans en Hulsman en een overzicht van de stand van zaken op een belangrijk werkterrein voor juristen, de rechtshulpverlening.

Hoe bepaal je wat goede juristen zijn en hoe zorg je ervoor dat een nieuwe opleiding goede juristen aflevert? Een poging om die vragen te beantwoorden werd inmiddels al weer drie maanden geleden ondernomen bij de officiële start van de Maastrichtse rechtenopleiding. Zes juristen die nauw bij het Nederlandse onderwijs betrokken zijn en een staatssecretaris kregen de gelegenheid hun visie over het juridische vak en de opleiding te berde te brengen.

De staatssecretaris van Justitie, toen nog mr. M. Scheltema, konstateerde tevreden dat er in de juridische opleidingen naast het oplossen van praktische

vragen steeds meer aandacht wordt besteed aan de wetgeving als maatschappelijk proces en aan de problemen die zich daarbij voordoen. Als daar niet genoeg aandacht aan wordt besteed dreigt er wetgeving van slechte kwaliteit gemaakt te worden en, wat zeker zo belangrijk is, dat de grenzen van de groei overschreden worden.

Wordt er dan teveel geregeld? De wetgever staat in een steeds ingewikkelder wordende samenleving konstant onder druk om wetten te ontwerpen waarmee de samenleving gestuurd kan worden. Maatschappelijke problemen worden 'gejuridificeerd', maar door een steeds

verdere uitbouw dreigt het systeem onbeheersbaar te worden. Niet alleen de hoeveelheid regels maar ook het detailisme leiden tot een grote onoverzichtelijkheid, die de rechtsbescherming zeker niet ten goede komt. Nieuwe wetgeving is dus niet altijd de beste oplossing voor maatschappelijk problemen, aldus Scheltema.

De Rotterdamse hoogleraar Louk Hulsman, die elders in dit blad uitvoerig aan het woord komt, waarschuwde voor de professionalisering van de professie, die volgens hem bij juristen grotere vormen aanneemt dan bij de welzijnswerkers of de medici. De juridische opleiding mag

zich daarom niet beperken tot het bijbrengen van de juridische taal. Studenten moeten gekonfronteerd worden met de vervorming van problemen binnen instituties, waarin die juridische taal geldig is, en ze moeten leren hoe verschillend in de samenleving over situaties gedacht wordt, die in het juridische systeem worden gelijkgeschakeld. Hulsman vond dat in Maastricht aan een belangrijke voorwaarde is voldaan om studenten niet verkokerd op te leiden: er wordt themagericht onderwijs gegeven en niet vakgroepsgewijs.

De pionier van de Maastrichtse opleiding, Job Cohen, benadrukte dat de opzet van het Maastrichtse curriculum net als alle andere opleidingen beoogt 'goede juristen' af te leveren. 'Maastricht' verschilt van de andere acht opleidingen omdat zij dat doel op een ander manier wil bereiken. Het accent ligt daarbij op

het verwerven van vaardigheden. Taakgerichte groepen, zelfwerkzaamheid en inventiviteit zijn daarbij sleutelwoorden.

Behalve op het leren oplossen van concrete problemen moeten de vaardigheden ook betrekking hebben op het 'regelgeven'. Studenten wordt bijgebracht hoe zij een kontrakt moeten opstellen of een wetsontwerp. Uniek is ook dat de schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid wordt bevorderd in het overigens veelal verbale onderwijssysteem. Studenten moeten regelmatig hun gedachten over juridische onderwerpen op papier zetten. Bij de toetsing spelen opstellen en scripties een belangrijke rol. Tenslotte wees Cohen op de voordelen van de thematische benadering van het recht waarvoor in Maastricht is gekozen. De traditionele scheiding in vakken wordt zoveel mogelijk losgelaten.

Bij de andere sprekers overheerste eveneens de waardering voor de nieuwe opleiding. De thematische aanpak werd het meest geprezen, en daarnaast het besef van de 'relativiteit' van het recht, dat steeds in een maatschappelijke context moet worden geplaatst: er bestaan ook andere dan juridische oplossingen voor maatschappelijke problemen. Vooral de voormalige hoogleraar Neleman, nu raadsheer bij het Hof in Den Haag, gaf het belang van dat realiteitsbegrip en de thematische benadering aan.

De Leidse hoogleraar Crombag, vroeger de chef van Job Cohen, hoopte tenslotte dat het te verwachten hoge rendement van de opleiding niet het vooroordeel zal bevestigen dat goede opleidingen herkenbaar zijn aan het lage rendement.

J.H.

De ambtenaar/ambtenares en zijn/haar muziek

Voor de goede orde eerst dit. Om praktische reden zal ik het in dit stukje alleen hebben over de 'ambtenaar' en 'zijn' muziek. Dit temeer omdat het vrijwel als een gegeven mag worden aangenomen dat in het ambtenarenapparaat én in de muziekwereld het verschijnsel man in de meerderheid is. Ik ben mij ervan bewust dat mijn verhaal in die zin niet roldoorbrekend zal zijn, doch ik hoop dat u mijn, weliswaar mager ekskuus aksepteert.

De ambtenaar en zijn muziek dus.

Zou hiernaar ooit ambtelijk, muzikaal of wie weet zelfs wetenschappelijk onderzoek verricht zijn? Daartoe zou best reden zijn, want dit onderwerp roept vele vragen bij ons op. Misschien zijn er zelfs onontdekte problemen op dit terrein die schreeuwen om een oplossing. De beleidsrelevantie alsook de maatschappelijke relevantie van een dergelijk onderzoek is hiermee derhalve duidelijk aange-toond.

Laten we zelf op het onderwerp eens nader ingaan.

Vooreerst moet ons dan helder worden wat een ambtenaar precies is, of wat zoiets voorstelt. Is een ambtenaar wel werkelijk iets en zo ja, wat moeten we ermee? Kunnen we echt niet zonder? Vindt een ambtenaar het wel fijn om ambtenaar te zijn? Is een ambtenaar 24 uur per dag ambtenaar gedurende 7 dagen in de week of alleen maar op werkdagen van 09.00 uur tot 17.00 uur? Wordt een ambtenaar ambtelijk wakker en vrijt hij ambtelijk of schrijft hij alleen maar als ambtenaar ambtelijke notities en voert hij ambtelijk overleg? Is een ambtenaar in dienst van de samenleving, van het hoofd van zijn afdeling of van zichzelf? Vragen te over dus!

Daarnaast, wat is de invloed van de muziek op de ambtenaar of omgekeerd, van de ambtenaar op de muziek? Zou er wel muziek zijn zonder ambtenaren of zouden er wel ambtenaren zijn als er geen muziek was? En over welke muziek hebben we het dan? Bedoelen we muziek van Mozart, Frank Sinatra, Maria Callas of Nina Hagen? Of is het misschien zo dat dergelijke muzikale noten niet aan de

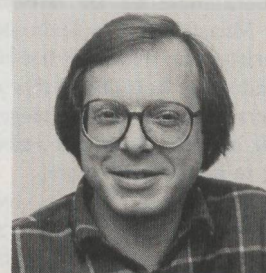
ambtenaar besteed zijn en dat alleen de daadkrachtige besluiten van de ministerraad, de gemeenteraad, de universiteitsraad en weet ik veel welke raden en besturen nog meer, de ambtenaar als muziek in de oren klinken? Of erger nog, hoort de ambtenaar alleen maar in de opdrachten van zijn chef virtueuze toonladders? Ook hierbij dus vragen te over!

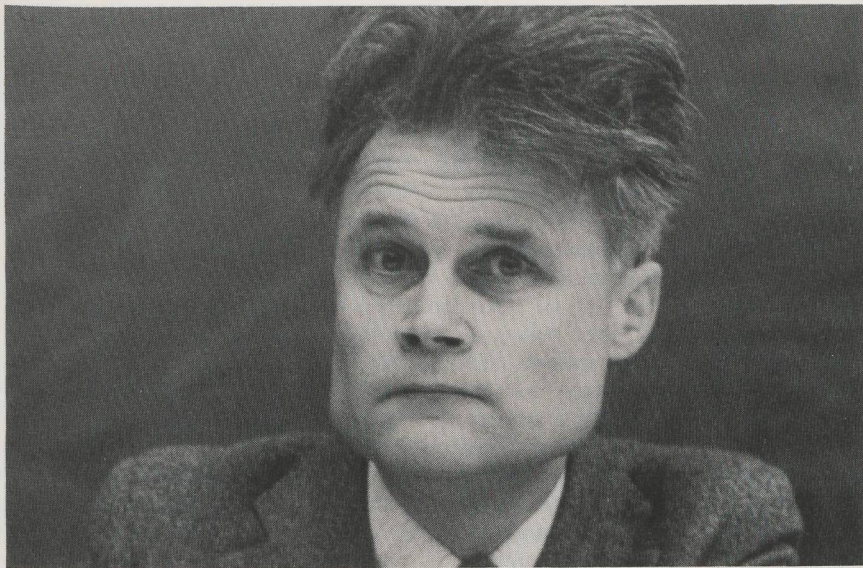
En alsof het allemaal nog niet voldoende is: wat moeten we met een ambtenaar die tevens muzikant is of, wel waarschijnlijker, een muzikant die in zijn vrije tijd ook nog ambtenaar is? Kunnen we deze combinatie wel aksepteren of is ze een gevaar voor het ambtenarendom of het muzikantenbestaan?

Om op al deze vragen een goed onderbouwd antwoord te vinden moet waarschijnlijk een ambtelijk-muzikale voorbereidingscommissie ingesteld worden, gevolgd door een ambtelijk-muzikale werk- of projectgroep die ondersteund wordt door een team van eksterne adviseurs en organisatiedeskundologen, hetgeen uiteindelijk resulteert in ambtelijk-muzikale beleidsadviezen die via, U raadt het al, fraaie beleidsvoornemens of misschien wel beleidsbeslissingen eindigen in een burola of partiturenkoffer van deze of gene ambtenaar c.q. muzikant.

Kortom, het betreft hier een duidelijk complexe materie en misschien is er wel sprake van een gat in de markt . . . Mocht U het tot hertoe met lezen gebracht hebben en het eigenlijk maar een verward verhaal vinden, dan moet ik U bekennen dat ook ik het allemaal niet meer zo begrijp. Laat ik dan ook nu mijn ambtelijke pen maar neerleggen, mijn drumstokken opnemen, achter mijn drumstel neerploffen en mij wijden aan mijn muzikale activiteiten.

Jef Wintgens

Koopmans: grenzen tussen recht en politiek zijn vaag

'Ik geloof niet in een opleiding tot rechtvaardigheid'

Mr. T. Koopmans (53) is sinds 1979 rechter in het Hof van de Europese Gemeenschappen. Daarvoor bekeek de heer Koopmans het rechtsbedrijf uit alle mogelijke hoeken: als advocaat (tot 1956) als ambtenaar (Ministerie van Justitie, tot 1962) als internationaal ambtenaar (bij de EEG, tot 1965) als hoogleraar (Inleiding, tot 1967, Staatsrecht, tot 1978) en als raadsheer (Hoge Raad, tot 1979).

In 1972 was hij één van de vier pre-adviseurs voor de Jaarvergadering van de Nederlandse Juristen Vereniging die als onderwerp had: de juridische opleiding. Koopmans behoorde toen tot degenen die vonden dat de matras van de juridische opleiding eens flink moest worden opgeschud. Een gesprek met de man die in 1972 de rechtenstudie in Nederland als te veel kennisgericht, autoriteitsgelovig en provincialistisch beoordeelde.

Geldt dat oordeel nu, tien jaar later nog?

Helemaal beoordelen kan ik het niet, ik ben al zo'n vier jaar uit het onderwijs. Erg optimistisch ben ik niet. Wat wel is veranderd, is het *provincialisme*; dat is te merken aan de publicaties die de laatste tijd verschijnen. Kijk maar naar het Juristenblad, dan blijkt dat Nederland steeds meer gezien wordt als een schakeltje in het geheel; er wordt meer gelet op wat er in de omliggende landen en in de wereld gebeurt, men doet ook meer aan rechtsvergelijking.

Autoriteitsgeloof is toch wel gebleven met dien verstande dat het op de merkwaardig nederlandse manier gaat: aan de ene kant mensen die geweldig tegen autoriteiten trappen, aan de andere kant mensen die braaf gebaande paden doorgaan. Daar is geen goede synthese tussen gekomen. Wat niet genoeg bestaat is een groep mensen die op een meer analytische manier naar de dingen kijkt. Dat ontbreekt in Nederland. Het hele idee van de analyse, en dat is mijn algemene klacht, speelt niet zo sterk in

de rechtswetenschap. Vooral niet de wat dieper gaande analyse, die redeneringen ontmantelt en naar achterliggende waardenpatronen kijkt. Waar dat ook mee te maken heeft is de manier waarop in Nederland de rechtswetenschap — volgens civilistische traditie — achter het rechtsbedrijf aanloopt: "De Hoge Raad heeft gesproken, zo is het dus." Die conclusie trekt men vaak te makkelijk en dat heeft zijn weerslag op het onderwijs. Vroeger ging men er van uit dat het genoeg was wanneer je een geleerde op een kathedraal zette, die vertelde wat hij bedacht had, en de studenten dat liet opschrijven en wat liet lezen in geleerde boeken. Later werd het: de hoogleraar vertelde iets en de medewerkers legden dan uit wat hij bedoelde. Dat was natuurlijk geen andere conceptie. In Leiden heb ik in mijn bijdrage aan het daar gestarte practicum geprobeerd de *kennisgerichtheid terug te brengen. Je moet de studenten de elementen verschaffen, maar dan moeten ze er zelf iets mee doen. Ik geloof dat er in het algemeen in de opleiding op het ogenblik meer ge-*

probeerde wordt dat puur kennisgerichte deel terug te brengen. Vooral in de latere fasen van de studie is veel veranderd, de mensen doen onderzoekjes en nemen deel aan seminars."

Selectie

'Vroeger, in de 19e eeuw moest men de Wet kennen. In de 20e eeuw bestudeerde men vooral de jurisprudentie, nu is het meer zo dat de studenten zaken moeten kunnen oplossen, zich moeten kunnen redden. Ik ben zeker niet tegen een kenniselement. Studenten moeten over een 'plattegrond' beschikken om hun problemen te kunnen lokaliseren. Je ontkomt daarom ook niet aan een zekere selectie. Nu valt dat moment na de propedeuse. Dan moet er getest worden of de mensen een eenvoudige juridische redenering kunnen opzetten, en een ingewikkelde kunnen ontleden. Doe je dat niet, dan komen de verkeerde mensen in het doktoraal, en dan gaan we terug naar de situatie van vóór 1960, toen men jurist kon worden door verjaring.'

Jurist

'Een jurist is iemand die juridische vragen kan oplossen' was in 1972 uw definitie.

Daar sta ik nog steeds achter. Een jurist moet juridische vragen onderkennen, materiaal voor de oplossing verzamelen, een keuze doen uit de verschillende mogelijkheden en tenslotte die keuze verwoorden en verantwoorden. Toen ik in mijn Brusselse tijd bij de EEG in contact kwam met de Franse juristen, vond ik dat ze zoveel 'knapper' waren dan ik. Niet zozeer in kennis, maar in de manier waarop ze uit een berg gegevens een probleem konden halen en dan in één zin konden aangeven waar het juridisch om ging. Nu zit dat isoleren van het probleem ook ingebed in de Franse opleiding. Daar zou de Nederlandse opleiding wat van kunnen leren. Maar het Nederlandse rechtsdenken is Duits georiënteerd. We komen daar nooit erg voor uit, de anti-Duitse sentimenten zijn nog sterk, maar als je ziet wat er in het privaatrecht gebeurt — het nieuwe Burgerlijk Wetboek bijvoorbeeld — dan is er een sterk Duitse invloed. Pitlo zei altijd: het Duitse rechtsdenken is 'diep maar troebel'. Het gevaar van die diepgraverij is dat er een moment komt waarop iedere analyse ontbreekt. Begrippen worden zo opgeblazen dat ze nietszeggend worden en dat je er van alles mee kunt doen. Zo moet je niet werken in het recht, er ontstaat dan een te grote afhankelijkheid van de gezindheid van mensen en dat vind ik niet ongevaarlijk.

Vage grenzen

Zo'n idee van de 'vrijheid van de rechter' (ter Heijde, "iudex viator" e.d.) is wel erg mooi, maar je moet er niet aan denken wat er kan gebeuren als het om écht belangrijke zaken gaat. We zitten in een systeem waar belangrijke keuzes op wetgevingsniveau niet meer gemaakt worden. Ik zag in de Nederlandse Jurisprudentie twee vonnissen over een staking van vuilnismannen, waarin twee presidenten op basis van dezelfde gegevens tot twee verschillende uitspraken kwamen. Het risico is dat een dergelijke situatie leidt tot willekeur, ook al heb je nog zo goede rechters. Hoezeer ik de rechterlijke macht, met alle ouderwetsheid die deze ook heeft, waardeer, ik vind dat je de rechter niet te snel als waardentoeleider moet laten optreden. In beginsel moet, zodra het om een belangrijk waardenconflict gaat, de uitkomst van het politieke proces, dus de wetgever, de oplossing bieden.

Wat betekent dat voor de juridische opleiding?

Het moet de studenten duidelijk gemaakt worden dat de grenzen tussen deelgebieden van het recht, tussen recht en politiek, en tussen rechtswetenschap en maatschappijwetenschappen, vaag zijn. Ik hoop bij mijn onderwijs, aan de hand van de rol van de rechter, duidelijk gemaakt te hebben dat wat altijd gezien werd als een leuk privaatrechtelijk puzzeltje, in wezen een staatsrechtelijk probleem is. Het is een probleem als een olifant — een beetje studie van het Amerikaanse staatsrecht is voldoende om je dat duidelijk te maken.

Maastricht

Is er veel van wat destijds in uw advies stond in de Maastrichtse opleiding terechtgekomen?

Het Maastrichtse programma is heel duidelijk het resultaat van een aantal verschillende stromingen in de voorbereidingscommissie. Wel wat van die ideeën van 1972, zoals die toen ook verwoord werden door Crombag en Neleman, zijn terug te vinden.

Wij kregen toen veel kritiek van mensen als Gerbrandy, die zich erover verbaasde dat wij zoveel spraken over het aanleren van 'vaardigheid'. Hij zei: 'Waar is in jullie opzet nu de rechtvaardigheid?' Ik geloof niet in een opleiding tot rechtvaardigheid. Je moet mensen de vaardigheid, de methodes aanreiken waarmee ze tot rechtvaardige resultaten kunnen komen. Je moet ze leren omgaan met normen, maar geen normen inprenten.

In de Maastrichtse opleiding zie je trouwens ook de invalshoeken van mensen als Hulsman, die — vanuit de maatschappijwetenschap — zegt: 'De jurist heeft een vertekend beeld van de samenleving.' Dat ben ik overigens wel met hem eens, maar dat neemt niet weg dat de socioloog ook een vertekening heeft, alleen een andere.

Dan was er ook het geluid van een praktijkman als Rood die zei: 'Allemaal mooie ideeën, maar die mensen moeten als ze straks voor een rechtbank staan, kunnen vertellen of een staking mag of niet.' Ik vind het Maastrichtse model interessant, omdat de mensen meteen op een probleem worden losgelaten. Zo wordt in het onderwijs weerspiegeld hoe

verschillend de mensen, hun problemen en hun opvattingen zijn.

Wordt de opleiding een succes?

Dat is moeilijk te voorspellen. Het doorbreken van de passiviteit van de traditionele opleiding, de noodzaak om al meteen met eigen denkbeelden te komen is een heel positief punt. Nu worden de mensen meteen in het diepe gegooid, hoewel ze natuurlijk nog wel vastzitten aan de hengel van de begeleiding. Het hangt af van een paar factoren: de inzet van de studenten, de bekwaamheid van de staf en de mate waarin ze geloven in hun aanpak en dan is er nog de eis van continuïteit: het programma moet de tijd krijgen en niet ieder jaar worden omgegooid.

Worden goede juristen geboren of opgeleid?

Sommige mensen zijn voorbeschikt om jurist te worden. Ik werk op het ogenblik aan een artikel over Wiarda, de oud-president van de Hoge Raad en nu president van het Straatsburgse Hof voor de Mensenrechten. Dat is bijvoorbeeld iemand die altijd denkt in enerzijds-anderzijds termen dat is waarschijnlijk een kwestie van karakter. Dan zijn er mensen — zoals mijn dochter — die van jongsaf meteen relevante vragen weten te stellen; dat is ook een kwestie van aanleg. Toch is opleiding een heel belangrijke factor, maar bij mensen met een natuurlijke aanleg valt die gewoon beter. Van de meeste mensen die redelijk intelligent zijn kan je juristen maken. Daarnaast telt ervaring in hoge mate mee. Wiskundigen bereiken soms op hun dertigste hun top. Juristen worden beter door ervaring. Uiteindelijk tellen toch opleiding en ervaring meer dan aanleg.

Bent U een goed jurist?

Tja, als je naar mijn carrière kijkt zou je zeggen dat moet haast wel. Qua karakter ben ik een simplificateur. Dat heb ik hier bij het rechterswerk ook, die neiging om de zaak tot op de ruggegraat terug te brengen. Soms brengt dat het nadeel mee dat dingen worden weggesimplificeerd. Daarnaast heb ik een diffuse belangstelling voor alles wat er in de wereld gebeurt. Je moet informatie verslinden. Dat komt allemaal op een gegeven moment naar boven. De eis van relevantie blijft dan natuurlijk wel centraal. Veel studenten etaleren op een tentamen enorme hoeveelheden kennis, maar op het verkeerde punt. Een goed jurist trekt altijd op het goede moment de goede la open.

Selinde Roosenburg

TEL.: 043-30.000

BOVAG AUTOVERHUUR GARAGE

F. van Slijpe B.V.

Ant. v. Elenstraat 12 — Bij St. Annadal — 6217 JM Maastricht

Verhuur van:

Diverse personenauto's
Bestelauto's benzine/diesel 6 t/m 18 m³
Auto-ambulance

Garage
Reparatie
Onderhoud

Prof. mr. Louk Hulsman:

'Problemen oplossen is maar beperkt mogelijk, je moet ermee leren om te gaan'

Met de benoeming van de Rotterdamse hoogleraar in het strafrecht, prof. Mr. L. H. C. Hulsman, in de Voorbereidingskommissie Nederlands Recht heeft de universiteit bepaald niet op safe gespeeld. Hulsman staat zowel op het gebied van het strafrecht als op onderwijskundig gebied bekend om zijn kritische opvattingen. In het strafrecht hebben zijn radicale ideeën het afgelopen decennium aanleiding gegeven tot een diepgaande herbezinning over de zin van het straffen. Hulsman ziet het liefst de strafrechtelijke systemen vandaag nog verdwijnen omdat zij kriminaliseren in plaats van conflicten oplossen. In het onderwijs hebben zijn pleidooien die vooral de sociaal-wetenschappelijke aspecten van het juridi-

Waaraan moet een juridische opleiding in ieder geval aandacht schenken?

'In de juridische opleiding moeten naar mijn idee drie dimensies in de leerervaringen aanwezig zijn. Allereerst moet je mensen leren om te gaan met juridische taal, leren hoe je juridiseert. Vervolgens moet je ze een goed begrip bijbrengen van de instituties en complexen van organisaties waarin die juridische taal gebezigd wordt. Het is erg belangrijk dat je bijvoorbeeld op een politiebureau gaat kijken als je strafrechtelijke teksten behandelt. Daar kun je heel concreet laten zien wat de mediërende sociale structuur is die een bepaalde zaak beïnvloedt. En tenslotte dient een student te weten wat er gebeurt op het niveau van directe leefervaringen van mensen, hoe verschillend achtergronden kunnen zijn. Juristen zijn immers geneigd achtergronden van de een te extrapoleren naar de anderen. Je moet leren luisteren met de verwachting dat dingen bij iemand een heel andere uitwerking kunnen hebben dan bij jezelf.' Wat er over het welzijnswerk en de medische sektor door mensen als Achterhuis wordt gezegd, gaat ook op voor de juridische professie. De vraag is of de professionele hulpverleningsinstanties inderdaad hulp aan mensen verlenen, of dat ze juist mensen in de put helpen. Je hebt een professionele hulpverleningstaal die zich afspeelt in een bepaalde materiële structuur, die verkokerd is: ieder heeft een eigen specialiteit, reactief of proactief. Men krijgt daarin te maken met hulpvragen, die vertaald worden in de eigen specifieke taal, van de specifieke organisatorische koker. Achterhuis zegt dan: die koker geeft vaak geen antwoord op de behoeften van mensen. Daarom raken de mensen nog verder in de put. Bovendien treedt er een transformatie op, dat wil zeggen: er wordt een antwoord gegeven op iets

anders dan de mensen vragen, omdat het probleem vertaald wordt. Neem nou die man met de sigarettenuutomaat uit de serie 'Slachtoffers' van Michiel Berkel in de Haagse Post. Het probleem van die man is dat voortdurend mensen zijn automaat kapot komen maken en daar spullen uit halen. Nu stapt hij naar de politie. Die kijkt niet naar zijn probleem, maar kriminaliseert de vraag. De politie probeert bij een van de incidenten uit de reeks een dader te vinden. Meestal lukt dat niet, misschien wordt één procent van dat soort gevallen opgelost. Door zo te kriminaliseren geeft de politie geen antwoord op de problemen van de mensen. Op het moment dat de politie het proces-verbaal opmaakt wordt het slachtoffer losgelaten. Het geval wordt in een bureaucratische gelijkheid ondergebracht. Bij die sigarettenuutomaat gaat het om diefstal, omdat het te vergelijken is met andere gevallen van diefstal.'

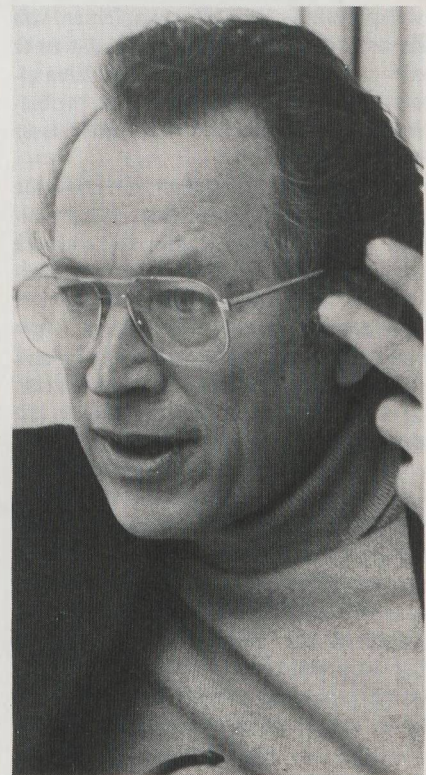
'Ik zeg duidelijk: de politie geeft geen antwoord op problemen van mensen voorzover zij kriminaliseert. Je hebt ook politieoptreden dat anders is, bijvoorbeeld het wijkgerichte werk. In het rapport 'Politie in verandering' wordt dat ook aangegeven: de politie zou meer een antwoord moeten geven op problemen waar de mensen mee zitten. Die man met de sigarettenuutomaat kan misschien geholpen worden met een betere surveillance of een verandering aan zijn automaat. Zoiets kun je alleen heel concreet, ter plekke oplossen als je uitgaat van de problematiek waar je voor staat';

Problemen oplossen

'Al vind ik dat strafrechtelijke systemen nooit zinnige dingen kunnen doen, toch kan de politie nuttig werk doen, zij het dat de mogelijkheden maar heel beperkt zijn. Je kunt er nooit op vertrouwen —

sche systeem meer aandacht geven niet altijd het gehoor gevonden dat Hulsman wenste. Binnen zijn eigen fakulteit is al jaren een loopgravenoorlog aan de gang tussen voor- en tegenstanders van het door Hulsman geïnspireerde sociaal-wetenschappelijke model.

Hulsman meent dat de opleiding tot jurist tekort schiet omdat zij te ver van de werkelijkheid afstaat van enerzijds de instituties waarin de jurist zijn werk doet en anderzijds de levenservaring van de mensen waarmee hij te maken krijgt. Resultaat is een professionalisering van de juridische hulpverlener, sterker nog dan bij de welzijnswerker of de medicus, die tot nu toe alleen dat verwijt gemaakt werd.

dat fenomeen brengt namelijk de juridische benadering van problemen met zich mee — dat als er een probleem ontstaat, je dat ook kunt oplossen. Dat kan vaak niet. Het studieprogramma van Maastricht staat helemaal bol van probleem-oplossen. Daarbij wordt niet geproblematiseerd of het op te lossen probleem er een is van de mensen en ook niet in wat voor een wereld die mensen leven, en of mensen kunnen leven in een wereld zonder problemen. Het is heel belangrijk dat men zich realiseert wat de achterliggende beelden zijn over de werkelijkheid waaruit de taal en meer concrete voorstellingen voortkomen. Ik denk dat de taal van instanties nauw samenhangt met de oude scho-

lastieke wereldbeelden waarin velen van ons – ik ook – zijn opgegroeid. Die hemel met gouden lepeltjes, waar de hele dag engelen zingen, waar geen conflicten of problemen zijn, dat was vroeger al een schrikbeeld voor mij. Je zult daar toch maar tot in de eeuwigheid tussen zitten! Er zit een gedachte achter alsof er een ideale wereld te realiseren valt zonder problemen. Nee, problemen maken deel uit van het menselijk leven op dezelfde manier als lucht en voedsel. Het gaat niet om het oplossen van problemen, je moet er mee leren om te gaan. Het gaat erom of je zo'n structurele veranderingen kunt bevorderen in een samenleving, zodat mensen op een meer zinnige manier met problemen kunnen omgaan. Dat is op een andere manier gezegd wat Achterhuis over het welzijnswerk zegt: dat problemen van de mensen zijn afgenomen, zodat ze er niet mee kunnen omgaan, er worden elders antwoorden gegeven op de problemen, die de mensen dan niet meer herkennen.'

'Ik denk dat die problematiek, zoals die voor de medische professie en het welzijnswerk is gesteld, nog in veel sterkere mate opgaat voor de juristen. Welzijnswerkers krijgen ten minste nog een opleiding die minder op boeken is gericht en zij komen in de praktijk ook meer in aanraking met dezelfde cliënt. Zij kunnen in de praktijk ontdekken dat de wereld anders in elkaar zit. Maar juristen werken vaak in settings waar contacten met de cliënt ontzettend moeilijk zijn. Een officier van justitie ziet vrijwel nooit mensen. De enige die een verdachte echt te zien krijgt is de rechercheur. Die weet ook het meest van hem af. Maar daarna verdwijnt de verdachte in het strafrechterlijk systeem, via de lopende band van de ene fase naar de andere, zonder goed te weten wat in elke fase gebeurt. Rechters zien de mensen die zij veroordelen ook maar een paar minuten, of zelfs helemaal niet, omdat zij bij verstek veroordelen. Ik heb het nu over strafrecht, maar ook in het civiele recht kun je dat aantreffen, bijvoorbeeld bij een huurkwestie. Juridische structuren brengen nu eenmaal met zich mee dat juristen, veel minder nog dan welzijnswerkers of medici, de kans krijgen om in contact te komen met de werkelijkheid.'

Maar stelt men zich ook niet teveel voor van 'juridische waarden'? Misschien moet je er eerlijker voor uitkomen dat je studenten een bepaald ordeningsstelsel bijbrengt. Laat ze de handboeken bestuderen en laat ze bij strafrecht bijvoorbeeld Foucault lezen, dan weten ze dat het strafrecht geen hogere waar-

den verdedigt, maar een bepaald maatschappelijk systeem. Is het wel mogelijk om via het voorschotelen van de werkelijkheid een jurist te vormen?

'Alleen al onderwijskundig is het niet verstandig om mensen de juridische taal bij te brengen en ze daarnaast wat boeken van Foucault te laten lezen, want dan begrijpen ze die boeken niet. Ze moeten wat meegemaakt hebben. Met al die discours is het zo: ze worden pas werkelijkheid voor iemand, als hij ze leert toe te passen op een ervaring die hij heeft meegemaakt. Veel juridische studenten zijn jongeren die net van school komen, dat is de enige omgeving waar ze ervaring mee hebben. Wat je wilt is mensen gevoelig maken om dingen anders te zien en te beleven. Als je Foucault in je programma voor strafrecht opneemt dan moet je zien te bereiken dat men die ideeën ook kan leren zien in andere systemen, bijvoorbeeld het medische. Je moet leersituaties creëren waarin studenten vooral leren verdragen dat de dingen anders kunnen zijn dan ze zich voorstellen. Daar zit naar mijn ervaring een heel emotioneel probleem in de onderwijssituatie. Je zet het wereldbeeld waar de studenten mee binnenkomen op losse schroeven. Dat beeld is goeddeels gevormd door de instituties. De massamedia halen hun beeld van de werkelijkheid goeddeels uit de legitimerende betogen van instituties, ze interviewen ministers, kijken in politieregisters en zo. Het grootste deel van de media vertaalt het beeld van de instituties, in de taal van de instituties. Daar in zijn studenten bij hun aankomst al heel sterk gesocialiseerd. Als je daaraan gaat sleutelen, stoot je op sterke emotionele weerstanden. Want wat is het gevolg daarvan? Dat je op een belangrijk deel van de vragen geen antwoorden meer kunt geven, dat alles veel chaotischer wordt, dat je een meer vragende attitude aanneemt, niet meer oplossingen kunt verzinnen. Dat moet volgens mij een student leren: omgaan met die onzekerheid.'

Dus probleemcreërend in plaats van probleemoplossend onderwijs?

'Precies!'

Hoe kwam dat nu over in de voorbereidingscommissie?

'Tja, met die commissie hebben we niet zo erg veel vergaderingen gehad en in een van de belangrijkste vergaderingen was ik er ook niet. In feite komt in zo'n commissierapport ook maar een klein deel van wat in de commissie is uitge-

praat, wat toch al niet zoveel was. Ik heb nog wel wat zinnigjes in het rapport kunnen veranderen om meer nadruk te leggen op de mediërende structuren. Ik ben benieuwd wat daarvan in de opleiding terecht komt.'

In Maastricht wordt de traditionele vak-scheiding civiel, staats- en strafrecht, zoveel mogelijk losgelaten. Voor komt dat niet het gevaar van professionalisering?

'Nee, want dat gevaar zit 'm in de structuren waarin gewerkt wordt in de praktijk. Maar de Maastrichtse aanpak zal voor sommige mensen het geloof in die structuren doen verminderen. Als je in zoiets niet meer gelooft, houdt het tenslotte op te bestaan. Misschien komen er mensen de structuur binnen, die de nadelige effecten ervan verkleinen. Je kunt in een wereld leven zonder echt van die wereld te zijn. Zoals je weet ben ik voor afschaffing van strafrechtelijke systemen. Van Andel, die president was van het Hof in Arnhem, was in zijn praktijk ook helemaal met dat afschaffen bezig. Daar heeft hij enorme resultaten mee bereikt. Ik denk dat jullie soort opleiding meer mensen kan opleveren die op die manier bezig zijn. Ik vind dat de Maastrichtse opleiding onderwijskundig uitstekend in mekaar zit. Het werken zonder vakgroepen en wél met thema's, het toetsingsstelsel; dat zijn allemaal knelpunten hier in Rotterdam. De condities voor een opleiding zoals ik die graag zou zien, zijn in Maastricht veel beter. Het enige waarmee ik blijf zitten is de vraag of men zich voldoende bewust is van het karakter van die mediërende structuren en de transformatie van problemen die daarin optreedt. In de voorbereidingsactiviteiten was men zich daar in ieder geval niet voldoende van bewust. Ook niet van de vraag hoe je omgaat met de veelvormigheid van de sociale werkelijkheid: hoe je mensen bijbrengt om vanuit die instituties zich daarvan bewust te blijven. Het grootste deel van de wetenschap kijkt alleen naar de zichtbare wereld, terwijl het grootste deel van de wereld onzichtbaar is. Dat deel leer je alleen kennen door je in situaties te begeven waarin je directe ervaringen opdoet. De rapporten over de Maastrichtse opleiding zijn geschreven vanuit de veronderstelling dat multidisciplinariteit het antwoord is. Het is goed dat men in Maastricht beseft dat een juridische opleiding niet hetzelfde is als een juridische discipline. In een juridische opleiding spelen disciplines een rol, maar het is geen discipline.'

Jacques Herraets

Nieuwe wet blijft voorlopig in de burola

De vette en magere jaren van de rechtshulpverlening

Juristen komen in allerlei banen en functies terecht, maar één van de bij uitstek juridische beroepen is dat van advocaat. Het is beter te spreken van rechtshulpverlener, want naast de advocaat kennen we tegenwoordig de medewerker op het Bureau voor Rechtshulp, de sociale raadsman, de rechtswinkelier, de rechtshulpverlener in dienst van vakbond, rechtshulpverzekeraar en consumentenbond en de advocaat-kollektivist. De partikuliere, vrij ondernemende advocaat heeft niet langer het alleenvertoningsrecht in rechtshulpverlening. Dat hangt samen met de snelle ontwikkelingen die zich sinds het begin van de jaren zeventig bij de rechtshulpverlening hebben voltrokken. Die jaren zeventig waren vette jaren voor de rechtshulpverleners, maar de jaren tachtig worden onmiskenbaar magere jaren.

Leemte in de rechtshulp

Jarenlang leidde de advocatuur in ons land een rustig, bedaard en deftig bestaan. Vooral de rijken of minstens de sociaal weerbaren betraden de in deftige bruin uitgevoerde advocatenkantoren om zich van (dure) rechtsbijstand te verzekeren. In nog betrekkelijk schaarse gevallen kregen on- en minvermogens, zoals de wet de mensen met een dunne beurs nog altijd noemt, gratis rechtshulp in de vorm van een van overheidswege toegevoegde pro-Deo-advocaat. Aan die pro-Deo-zaken viel toen voor de advocaten niet zo bijster veel te verdienen. In het begin van de jaren zeventig echter werd de rustige advocatuur op zijn kop gezet.

Het begon allemaal met een geruchtmakend themanummer van het juridisch studentenblad *Ars Aequi* over de 'leem-

te in de rechtshulp'. Vastgesteld werd, dat de rechtshulpverlening aan sociaal zwakkeren, aan mensen met weinig geld, ernstig tekort schoot. Zo was er de rechtsongelijkheid ontstaan, die niet langer geduld diende te worden. De opkomst van de verzorgingsstaat met zijn sociale wetten, maar ook de toenemende regelzucht van de overheid en de groeiende weerbaarheid van de burgers (onderwijs!) leidden ertoe, dat steeds meer gewone mensen met juridische problemen kregen te kampen. Men moet hierbij denken aan juridische geschillen rond uitkeringen, rond ontslag, rond huur, rond vergunningen, rond auto-ongelukken, rond koop en miskoop en ook aan echtscheidingszaken. De gevestigde advocatuur bleek niet bedreven in dit soort zaken en had er ook de tijd niet voor. De paar duizend commercieel getinte advocaten hadden veel lukratiever zaken op te knappen dan zich met de slecht renderende juridische probleempjes van gewone mensen in te laten. En voor die gewone mensen waren trouwens de drempels van de deftige advocatenkantoren veel en veel te hoog. Een pijnlijk onrechtvaardige leemte in de rechtshulp dus. Verzekeringsmaatschappijen (auto-ongelukken), vakbonden (arbeidszaken) en consumentenbonden (koop en miskoop) deden wel wat, maar het was te weinig. Geen wonder dan ook dat de rechtswinkels waarmee maatschappelijk georiënteerde rechtenstudenten in het begin van de jaren zeventig startten, insloegen als een bom. De Tilburgse rechtenstudent Marius de Jong had de primeur met zijn Juridische EHBO, maar pijlsnel schoten alom in het land de rechts- en wetswinkels als paddestoelen uit de grond. Het liep er storm. De leemte aan eenvoudige, gemakkelijk toegankelijke en betaalbare rechtshulp was metterdaad aangetoond.

De opgang

De zorgende overheid kon niet langer werkloos blijven toekijken. Schoorvoetend en met mondjesmaat kregen de rechtswinkels die bloeiden en groeiden subsidie. Ook gingen de bedragen die pro-Deo-advocaten voor hun bemoeienissen kregen flink omhoog. De ontwikkeling en uitbouw van een aparte, sociale advocatuur bleek niet meer te stuiten.

Politiek bewuste, juist afgestudeerde juristen die de advocatuur in wilden, maar niets zagen in de gevestigde advocatenwereld, richtten advocaten-kollektieven op. Hun specialisme is de rechtshulpverlening aan sociaal zwakkeren. De advocaat-kollektivisten (vaak gewezen rechtswinkeliers) doen dan ook

- Mon cher monsieur, il m'est absolument impossible de plaider votre affaire... il vous manque les pièces les plus importantes... (à part) les pièces de cent sous! .....

voornamelijk toevoegingszaken (pro Deo-zaken) en hebben derhalve geen hoge inkomens. Ze spreken van sociale advocatuur ter onderscheiding van het gevestigde advocatenwerk, dat ze als commerciële advocatuur betitelen. Als tegenwicht tegen de Nederlandse Orde van Advocaten hebben de sociale rechtshulpverleners ook al een eigen club opgericht: de Vereniging voor Rechtshulp. Gaandeweg is die vereniging ook door de overheid als serieuze gesprekspartner aanvaard.

Eerstelijns rechtshulp

De algemene sympathie voor rechtswinkeliers en advocaat-kollektivisten die op eigen houtje de gebleken leemte in de rechtshulp aan het opvullen waren, kreeg via de politiek al vlug een structurele vertaling. Het resultaat was de oprichting in alle 19 arrondissementen van een Buro voor Rechtshulp.

In 1974 ging in Amsterdam het eerste open. Iedereen kan bij deze door de overheid betaalde buro's gratis juridische adviezen krijgen (eerstelijns-rechtshulp) en men wordt er zonnodig ook verder verwezen naar (pro Deo)advocaten. De medewerkers op de Buro's voor Rechtshulp (afgestuudeerde juristen) worden overstelpt met werk; vooral op het gebied van de sociale rechtshulp. Geen wonder dus dat die bijna 150 medewerkers (door de overheid betaalde eerstelijnsadvocaten) zich beter thuis voelen in de Vereniging voor Rechtshulp dan in de Orde van Advocaten. Het zag er aan het eind van de jaren zeventig voor de rechtshulpverleners allemaal wel hoopvol uit. Iedereen had volop werk en de overheid tastte diep in de buidel. Ze gaf aan rechtshulp voor financieel zwakkeren elk jaar miljoenen gulden méér uit. De uitgaven vertienvoudigden de laatste tien jaar van ruim 20 miljoen gulden in 1971 tot ruim 230 miljoen in 1982.

Bovendien was men in rechtshulp land optimistisch gestemd over een nieuwe Wet op de Rechtshulp, waar het Ministerie van Justitie na jaren van studie en overleg in 1980 een voorontwerp van publiceerde. Bedoeling van deze nieuwe wet was te garanderen, 'dat iedereen die behoefte heeft aan rechtshulp, die ook moet kunnen krijgen en wel op een voor hem goed bereikbare plaats en gratis of tegen een voor hem betaalbare prijs'. Ondanks gemopper uit de kring van de gevestigde advocatuur, die na de verhoging van de toevoegingsbedragen zich ook meer en meer met sociale advocatuur was gaan bezighouden, zouden volgens de nieuwe wet op de rechtshulp de Buro's voor Rechtshulp een sleutel-functie krijgen in de nieuwe rechts-

hulpstructuur. Naast de eerstelijns-hulp zouden de medewerkers van die buro's echt pleitwerk (tweedelijns-hulp) mogen gaan doen in gevallen van administratief recht, sociaal verzekeringsrecht en in zaken die in eerste aanleg voor de kantonrechter dienen. Natuurlijk zouden er meer medewerkers op de Buro's voor Rechtshulp aangesteld moeten worden.

De leemte in de rechtshulp zou snel opgevuld kunnen zijn, dacht men. Het pakte echter anders uit.

De neergang

De economische crisis zette door en de schatkist raakte leeg. Bezuinigen werd het parool. Bezuinigen ook op de rechtshulp. Vanaf 1980 begon de neergang. Dat was en is een hard gelag voor de wereld van de rechtshulpverleners. Met geestdrift begon men in de jaren zeventig de leemte in de rechtshulp op te vullen en in het zicht van de haven zal het schip nu stranden.

Iedereen onderschrijft nog altijd de sociale rechtvaardigheid van betaalbare rechtshulp voor iedereen ter voorkoming van rechtsongelijkheid, maar de toename van 100.000 toevoegingen in 1975 tot 200.00 in 1980 en de voortgaande snelle groei blijken niet langer financierbaar. Met een blik op de lege schatkist eist de minister van financiën ook bezuinigen op de van overheidswege betaalde of gefinancierde rechtshulp. De commissie-Schaafsma ging al in 1980 op zoek naar besparingsmogelijkheden in dit verband. De uitbouw van een landelijk rechtshulpnet - betaalbaar en gemakkelijk toegankelijk voor iedereen - via de nieuwe wet op de rechtshulp is feitelijk stop gezet. Het wetsontwerp ligt in een ministeriële burola en zal en pas weer uitgehaald worden om - na een forse herziening - de besnoeiingen in rechtshulp land een wettelijk kader te geven.

De leemte in de rechtshulp zal de komende jaren weer groter worden. Vooral voor de mensen met een kleine beurs. De sociale rechtshulpverleners zullen het in hun inkomen merken en voor minder rechtshulpverleners - alle werkloze juristen ten spijt - zal er nog een baan zijn, al blijft er werk genoeg te doen. Geen andere konklusie is er mogelijk als men kijkt naar de bezuinigingsmaatregelen die de minister van justitie op de rechtshulp wil loslaten en al losgelaten heeft. Dit zijn ze:

— Een eigen risico van 50 tot 100 gulden - afhankelijk van het inkomen van de betrokkenen - voor iedereen die nu nog gratis rechtshulp krijgt. Volgend jaar (1983) moet de maatregel ingaan.

— Men overweegt om de inkomens-

grenzen bij toevoeging te verlagen. Dat wil zeggen dat men pas bij een lager inkomen dan nu het geval is in aanmerking zal komen voor gratis rechtshulp, zij het dan ook met een eigen risico van 50 tot 100 gulden.

— Per arrondissement zal per jaar niet meer dan een vooraf vastgesteld bedrag aan pro Deo-rechtshulp besteed mogen worden.

— Voor sommige, nog nader aan te geven kantongerecht-zaken en juridische adviezen zal niet langer pro Deo-advocatenhulp mogelijk zijn.

— Het is denkbaar dan de vergoedingen van rijkswege voor pro Deo-advocaten verlaagd worden. Dat treft dan natuurlijk vooral de sociale advocatuur, die het toch al niet breed heeft.

Meer vraag, minder hulp

Al deze bezuinigingsmaatregelen zullen niet ineens per 1 januari 1983 van kracht worden. De minister van justitie heeft het parlement een soort machtigingswet voorgelegd die hem voortdurend in staat stelt bezuinigingsmaatregelen af te kondigen zodra de beschikbare gelden op dreigen te raken. Uitgangspunt is dat er in de komende jaren geen cent méér naar de rechtshulpverlening mag gaan dan er dit jaar aan besteed zal worden. Gelet op de stijgende vraag naar gratis rechtshulp en de inflatie betekent dat dus een jaarlijkse, forse bezuiniging.

Natuurlijk is er meteen geprotesteerd tegen deze gang van zaken. De Orde van Advocaten liet een plechtig 'neen' horen en de sociale rechtshulpverleners gingen de straat op. Maar het zal niet helpen. De desolate toestand van 's Rijks financiën dwingt volgens de regering tot bezuiniging op alle gebied. Het is dus afgelopen met de jaren van groei voor de rechtshulpverlening, ook al neemt de vraag naar die hulp juist in deze dagen van economische crisis en de daaruit voortspruitende sociale onzekerheid (werkloosheid, lagere uitkeringen, problemen met werkgevers en verhuurders, te hoge schulden) eerder toe dan af. Aktievoeren onder de leuzen 'Bestrijdt de crisis, behoudt het recht' en 'Duur recht is geen recht', zoals in september alom gebeurde, blijkt niet te helpen. De magere jaren zijn begonnen. Er zijn nieuwe plannen en nieuwe initiatieven nodig, om te voorkomen dat de leemte in de rechtshulp opnieuw een anti-sociale omvang zal gaan aannemen. Voorlopig lijken alleen nog maar de spanningen tussen de gevestigde, commerciële advocatuur en de opkomende, sociale advocatuur te zullen toenemen, want de strijd om elke betalende rechtshulpzoeker zal harder worden. **Piet van Asseldonk**

Wijnen bepleit toelatingstoets voor tweede fase

Wetenschappelijkheid van eerste fase-onderwijs is een mythe

'Het is dringend noodzakelijk dat de mythologie rond het wetenschappelijk karakter van het eerste fase-onderwijs en het daarin werkzame onderwijspersoneel wordt doorbroken omdat die mythologie de noodzakelijke bezinning op de taken voor de toekomst in de weg staat.' Die konklusie van de Nijmeegse hoogleraar Weiler was tekenend voor de stemming tijdens het symposium dat het Nijmeegs Instituut voor Onderzoek van het Wetenschappelijk Onderwijs op 22 oktober organiseerde om zijn 15-jarig bestaan te vieren.

Weiler meende dat de universiteiten zich ervan bewust dienen te zijn dat in het eerste fase-onderwijs, juist door de scheiding met de tweede fase, het element van de opleiding tot wetenschappelijk onderzoeker niet meer structurend aanwezig is. 'Eerste fase-onderwijs is slechts algemeen vormend wetenschappelijk onderwijs, ook al trachten men beroepsvoorbereidende elementen daarin te verwerken door het ontwikkelen van een lerarenvariant en een onderzoeksvariant, die de toegang moeten efenen tot de uiterst nauwe poort van de tweede fase-opleiding', aldus Weiler. Volgens hem volgt uit de eigen aard van de eerste fase dat het wetenschappelijk personeel dat dit soort algemeen vormend wetenschappelijk onderwijs moet verzorgen, in zijn takenpakket niet méér ruimte behoeft te hebben voor de beoefening van wetenschappelijk onderzoek dan nodig is voor het verantwoord geven van dit nieuwe soort hoger onderwijs. De schaarste aan middelen zal dat geringe onderzoeks-taakdeel nog eens extra sterk onder druk zetten: het zal snel beperkt worden tot het toekennen van één dag per week voor het bijhouden van wetenschappelijke literatuur en wat basisvaardigheden, het 'onderwijsgebonden onderzoek' dus. Gemeten aan de 45% die vroeger (zo'n tien jaar geleden) voor onderzoek beschikbaar was, wordt hier duidelijk zichtbaar dat er sprake is van een herdefiniëring van wat wetenschappelijk onderwijs is. De overheid wil dat ook zo, getuige de invoering van het Plaatsen-Geld Model, waarin bij de toewijzing van middelen voor de eerste fase slechts 22,5% van de ambtelijke werktijd voor onderzoek be-

schikbaar wordt gesteld. 'Ik vrees dat dat al heel gauw tot 20%, wellicht 15 of 10% wordt teruggebracht', liet Weiler somber weten. Hij voorziet dat het gevolg van de invoering van de eerste fase en de reductie van de voor onderzoek beschikbare tijd zal zijn, dat de universiteiten worden gedegradeerd tot een soort 'colleges' naar Amerikaans model. De docenten die daar actief zijn hoeven niet zelfstandig en daadwerkelijk betrokken te zijn bij onderzoek. Zij doceren alleen onder verantwoordelijkheid van actieve wetenschappers. De onderzoekers zijn nog wel bij de besluitvorming over de programmering van het onderwijs betrokken, maar niet bij de uitvoering. Die ontwikkeling lijkt Weiler onontkoombaar, ook al wordt het tegendeel beweerd in de Memorie van Toelichting bij de ontwerp-Kaderwet Hoger Onderwijs. Weiler denkt dat de tweefasenstructuur uit zichzelf de teruggang van universiteit tot 'college' zal voortbrengen. Daarom zou het volgens hem beter zijn als we de mythe van de wetenschappelijkheid van de eerste fase maar opgeven en de 'college-sector' gaan zien als een sector met zelfstandige opgaven.

Weiler ziet als zulke opgave eerder het stimuleren van creatieve potenties van studenten in het omgaan met wetenschappelijk materiaal dan het bijbrengen van vakwetenschappelijke kennisbestanden en methoden. 'Het gaat om het ondergaan van de vormende kracht die gelegen is in de kritische confrontatie van eigen vooroordelen en voorwetenschappelijke kennis met de theoretische, interpreterende en experimentele kennis zoals die geproduceerd wordt binnen de wetenschappen. De toe te passen onderwijsvormen zullen betrokken moeten zijn op het toerusten van de student voor een niet-gespecificeerde taak in dat brede maatschappelijk veld van functies waarvoor een eerste fase-soort WO-opleiding nuttig of dienstig is.'

Leermethodiek in opkomst

De directeur van het jubilerende IOWO, drs. J. van Hout, betoogde dat de vakinhoud niet langer alleen bepalend is voor het onderwijsprogramma, maar dat het leren productief te denken

als minstens even belangrijk gezien moet worden in de nieuwe structuur. De leermethodiek is dus in opkomst, dankzij de invoering van de tweefasenstructuur. Daarom was het geen wonder dat de Maastrichtse hoogleraar prof. dr. Wynand Wijnen als spreker was uitgenodigd. Nu het eerder gaat om leermethodiek dan om leerinhoud en meer om kennisverwerving dan om kennisoverdracht, wordt een compleet andere manier van toetsing noodzakelijk, betoogde Wijnen. Vanzelfsprekend prees hij in Nijmegen het Maastrichtse probleemgestuurde onderwijs aan, waarvan hij immers een van de grote mannen is. De toetsen die in Maastricht worden toegepast, beogen niet de kennis die in het geheugen ligt opgeslagen, naar boven te halen. Op zich is er geen dwingende samenhang tussen de toetsproblematiek en de tweefasenstructuur, maar voortgangstoetsen zouden wel kunnen bijdragen tot de oplossing van de problemen die de kortere studieduur met zich meebrengt. Ook zou het systeem, zoals dat in Maastricht gehanteerd wordt, een belangrijke betekenis kunnen hebben bij de selectie voor de toelating tot de tweede fase. Wijnen, die onlangs benoemd is tot voorzitter van het Centraal Instituut voor Toetsontwikkeling (CITO), meent dat daarbij een procedure met een vergelijkende meting in ieder geval de voorkeur verdient boven een sollicitatieprocedure. Aangenomen dat er van meerdere eerstefase-opleidingen kandidaten komen voor één tweede fase-opleiding, dan zou er een toets moeten komen die vergelijkbare resultaten oplevert.

Toelatingstoets

Om niemand te bevoordelen (zeker niet de mensen van de eigen eerstefase-opleiding) zouden alle eerstefase-opleidingen een pakket vragen moeten opstellen die voldoen aan de eisen die aan VGT-vragen worden gesteld. Uit die pakketten worden vervolgens steekproeven getrokken die dan samen de toelatingstoets vormen.

Behalve dat zo de tweede fase-plaatsen eerlijk verdeeld worden is het een groot voordeel dat de resultaten van een dergelijke toets zich lenen voor empirisch onderzoek. De CITO-voorzitter noemde dat een zeer ongebruikelijke stap in het onderwijs en voegde daar cynisch aan toe dat het in het onderwijs 'niet ongebruikelijk is dat beslissingen ten uitvoer worden gelegd — te denken is aan examenbeslissingen zonder dat de eventuele onjuistheid van de beslissing kan worden aangetoond.'

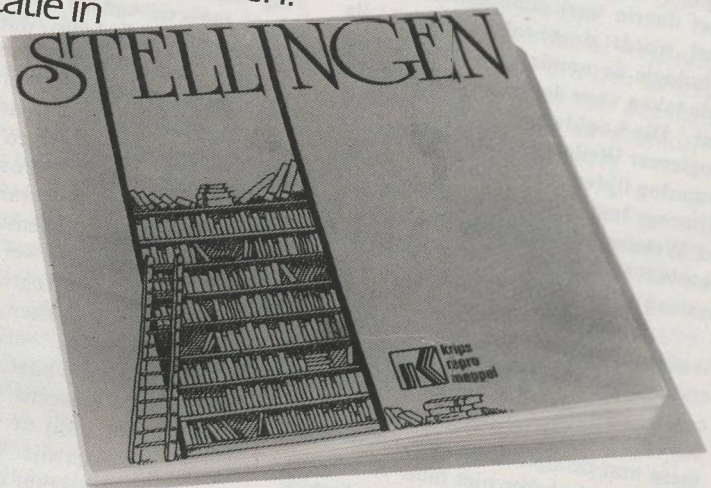
**Bert Heffels - KU-Nieuws
Jacques Herraets**

'N PAAR STELLINGEN VAN DE MEEST GEPROMOVEERDE DRUKKER

Krips Repro – drukker van de meeste proefschriften in Nederland – stelde een aardig stellingenboekje samen. U ontvangt het als u uw dissertatie in productie geeft bij Krips Repro. Bel voor informatie Greta Schoelink.

Krips
repro
meppel
Kaapweg 6, 7944 HV Meppel
Postbus 106, 7940 AC Meppel
telefoon 05220-53731

14

U heeft maar één goede makelaar nodig!

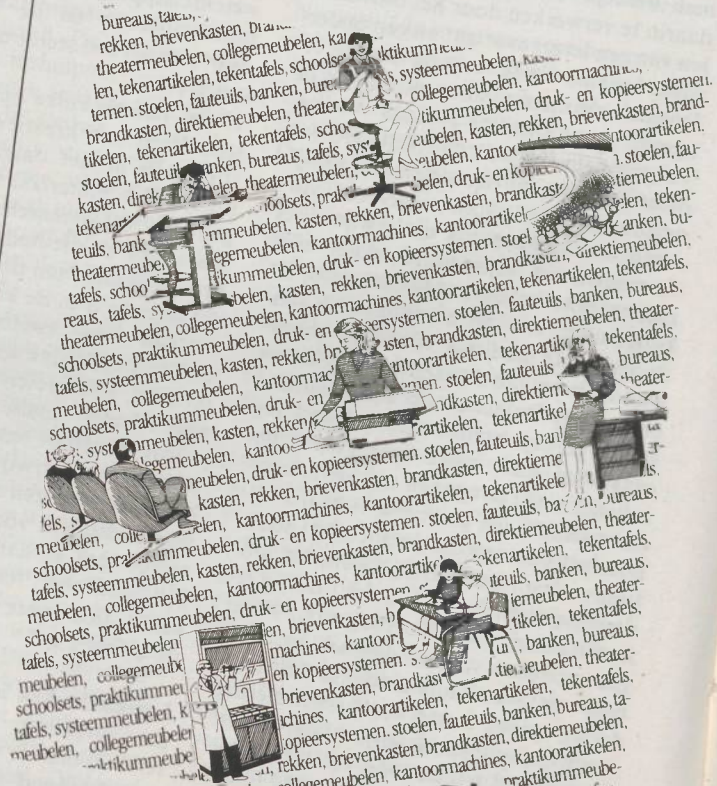
Voor uw huisvesting
Zowel voor huur als koop.

Voor uw verzekeringen
Zowel voor medewerkers als studenten
hebben wij speciale auto- en brand-
verzekeringen tegen zeer aantrekkelijke
premies.
Wij voeren het speciale studentenpakket
voor brand-, aansprakelijkheids-, ziekte-
kosten- en ongevallenverzekering.

Voor uw financieringen
Hypotheken, plan-kredieten e.d.

**Stroom, Lenting
& Partners BV**

Stationsstraat 12, Postbus 3001
6221 BP Maastricht 6202 NA
Telefoon 043-11737

ahrend
VAN ALLE PROJECTMARKTEN THUIS.
Maastricht, 043-1 68 56.

Spiderman kan stages redden

Een van de problemen waarmee het onderwijs aan de medische fakulteit te kampen heeft is de aansluiting van de klinische stages bij de voorafgaande opleiding. Een Nijmeegs onderzoek toonde onlangs nog aan dat de attitudevorming die een student zich in de eerste vier jaar van zijn opleiding eigen maakt, goeddeels teniet wordt gedaan in het vijfde en zesde jaar, wanneer hij in aanraking komt met de praktijk, vooral de klinische. Daar wordt hij nog te sterk beïnvloed door de organisatie en tradities van de afdeling van het ziekenhuis en de daar regerende hoogleraren, specialisten en arts-assistenten. Gelukkig blijkt dat het ook kan zoals het in de oorspronkelijke opzet van het Maastrichtse onderwijs was voorgesteld. Enkele studenten attenteerden ons op de stage Kindergeneeskunde die naar hun gevoel het voorbeeld zou moeten zijn voor de andere stages. We spraken daar met hen (Liesbeth, Rian, Gerda en Jan) over.

Hoe krijg je in de klinische structuur, waar men niet bepaald voorop loopt als het om vernieuwen en veranderen gaat, als faculteit voet aan de grond bij het invoeren van je onderwijskundige principes? Een extra probleem is dat de capaciteit van het Ziekenhuis Annadal niet toereikend is om alle studenten te herbergen; daarom worden er ook studenten geplaatst in regionale ziekenhuizen zoals in Sittard en Heerlen. Het blijkt in de praktijk dat een centrale figuur die zich speciaal richt op de coördinatie en de uitvoering van zo'n stage een onmisbaar element is in de opzet van het praktisch medisch onderwijs in de kliniek. Door de faculteit is dit ook wel onderkend, en dat heeft geleid tot het instellen van de figuur van de 'spiderman': iemand die als een spin in zijn web zit en aan de onderwijskundige touwtjes trekt. Tot op dit moment is daar nog niet erg veel van terecht gekomen, om allerlei redenen, maar dat zoiets goede mogelijkheden in zich heeft, is gebleken bij de stage Kindergeneeskunde (Pediatric in goed Nederlands), die het aandachtsgebied geweest is van Ueli Bollag, als kinderarts speciaal aangesteld om het klinisch onderwijs volgens de Maastrichtse principes van de grond te krijgen. De studenten spreken zich lovend uit over de inzet die hij getoond heeft, vooral ook waar het er om ging

de stages in de diverse ziekenhuizen op eenzelfde lijn te krijgen.

Liesbeth: 'Het is erg belangrijk dat je als student in Sittard of Heerlen niet aan je lot wordt over gelaten; je mist toch al de regelmatige contacten met collega-studenten, en dan is zo'n tussenpersoon, vooral als zich problemen voordoen, onmisbaar. Je moet dan iemand hebben die zelf in het Maastrichtse systeem gelooft'.

Ook Gerda is te spreken over de ondersteuning vanuit de faculteit die ze in Sittard heeft ondervonden. Volgens haar is het daar eindelijk een beetje duidelijk geworden hoe een stage volgens Maastrichtse wijze opgezet moet worden.

Een aantal andere elementen hebben ook bijgedragen tot het slagen van deze stage: het werken met een blokboek, de introductiedagen voor alle studenten die aan de stage beginnen, en de terugkomdag om ervaringen uit te wisselen.

Aantasting

Volgens Jan is dit eigenlijk de eerste klinische stage die goed aansluit bij de eerste vier jaar; in andere stages zou daar meer aandacht aan geschonken moeten worden. Vooral ook het uitgaan van hetzelfde concept voor alle studenten ongeacht de locatie waar de stage gevolgd wordt, werk constructief. Volgens hem is in Sittard en Heerlen de bereidheid aanwezig om een klinische stage op te zetten naar Maastrichts model. Wat is er zo bijzonder aan het blokboek voor de stage pediatrie?

'Het eerste bijzondere is, dat er een blokboek is voor een klinische stage; dat komt helaas maar zelden voor,' is de mening van Rian. 'In het blokboek is een soort problemenmap aanwezig, wat een raamwerk vormt voor alle kinderziekten waarmee je te maken kunt krijgen. Er zit een duidelijke literatuurklapper in, een overzicht van A.V. materiaal, en ook een lijst van de geneesmiddelen die in de kindergeneeskunde gebruikt worden. Daarop kwam van andere kanten dan ook wel weer kritiek, maar ook al is zo'n lijst onvolledig, het is beter dan niets.'

Het blokboek is volgens de studenten een van de eerste die volgens de richtlijnen van de Onderwijs Commissie gemaakt zijn. Een blokboek moet een sti-

mulans zijn om zelf te studeren, vinden ze, maar daarbij is een goede ondersteuning vanuit de capaciteitsgroepen onontbeerlijk. Soms wordt het principe van zelfwerkzaamheid door facultaire groepen gebruikt als excuus om niets te doen. Behalve met een goed blokboek, kan een stage ook op andere manieren worden verbeterd, bijvoorbeeld door het instellen van een planningsgroep voor een stage. Volgens Rian bestaat dat voor een groot aantal stages nog helemaal niet, maar bijvoorbeeld bij de stage Interne blijkt dat ook goed te werken. In zo'n planningsgroep hebben dan ook de specialisten van de andere stage-locaties zitting, waardoor een goed overleg tot stand kan komen.

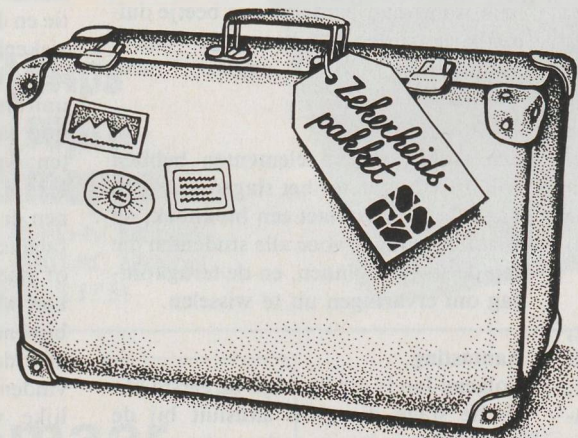
Geen gelijkvormigheid

Overigens blijkt het overleg nog niet te leiden tot gelijkvormigheid in de evaluatie en de beoordeling van de stage. Ieder ziekenhuis hanteert daarbij toch zijn eigen criteria en regels. Hoe gewenst een uniforme beoordeling ook is, dat zal nog wel enige tijd op zich laten wachten; veranderingen gaan niet zo snel. Het is daarom des te belangrijker, menen de studenten, dat er iemand van de faculteit achterheen blijft zitten, en zijn of haar volle aandacht aan deze taak kan wijden. Ze betreuren het dan ook bijzonder, dat Ueli Bollag niet langer aan de faculteit verbonden blijft. Ze vinden het onbegrijpelijk dat een dergelijke veelbelovende ontwikkeling om voor hen onduidelijke redenen moet worden afgebroken, en ze zijn zeer bezorgd over het wegvallen van de continuïteit in het praktisch medisch onderwijs voor wat betreft het structureren en stroomlijnen volgens Maastrichtse modellen. De faculteit dient hieraan een hoge prioriteit toe te kennen.

Gerda: 'Ik had de hoop een beetje opgegeven dat het Maastrichtse idee ook in de kliniek gestalte zou krijgen, maar ik ben er nu van overtuigd dat het mogelijk is'.

Kees Ruissen

Hoe help je een reizende student?

Alleen met een reisverzekering? Nee, doe het beter. Neem het complete SSGZ Zekerheidspakket. Dan ben je het hele jaar geen dag onverzekerd.

Ga je plotseling naar Antwerpen of Tibet? Hoef je niet hals over kop een reisverzekering af te sluiten. Duurt je vakantie langer dan gepland? Je bent zo al drie maanden aaneensluitend in het buitenland verzekerd.

En dat voor maar 45 piek. 't Betreft dan ook een verzekering zonder winst oogmerk. De SSGZ is speciaal opgericht voor alle studerende en hun gezinsleden. Het SSGZ Zekerheidspakket biedt onder meer:

- een reisverzekering, niet alleen bagage maar ook de medische kosten en de extra kosten indien je naar Nederland terug moet
- dekking tegen medische kosten ten gevolge van een ongeval
- invaliditeitsuitkering na een ongeval
- een brandverzekering en een aansprakelijkheidsverzekering
- dekking van kosten van studieomschakeling na een ongeval

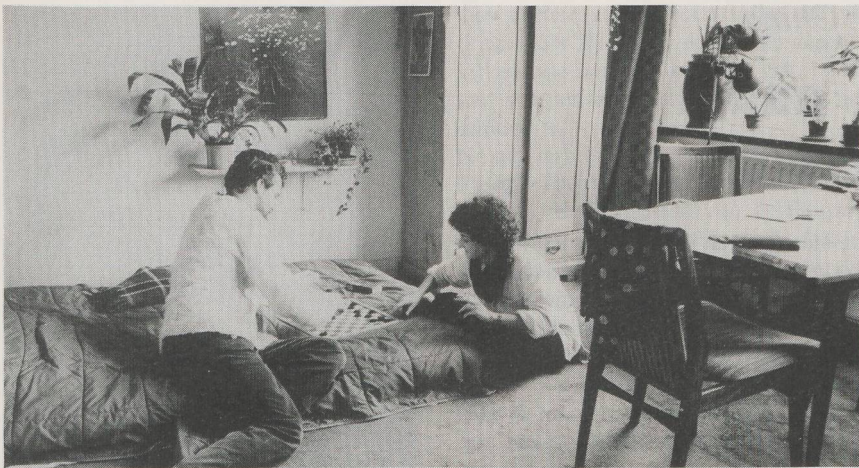
De premie is slechts f 45,- voor een vol jaar. Maak er nu werk van. Bel voor de folder 020 - 71 81 44 of 01719-19219 of stap even binnen bij de plaatselijke Instantie van Uitgifte.

Stichting 'SSGZ-1970' De verzekering voor studerende.

v. d. Mortelstraat 4, 2203 JD Noordwijk (zh)

Fifty ways to leave your lover

In Nederland wonen ruim een half miljoen mensen samen zonder gehuwd te zijn. De meesten hebben zich niet vermoeid met de vraag welke de fiscale en andere juridische consequenties van samenwonen en van de verbreking van de samenwoning zouden kunnen zijn. Voor niet-juristen leesbare literatuur waarin de vele kanten van deze juridisch lastige materie samenhangend worden behandeld bestond tot nu toe niet. Met het hier besproken boekje is daar gelukkig verandering in gekomen.

Boekbespreking

'Samenwonen', door Paul van Schie (gehuwd) en Wijnand van Smeden (samenwonend). Kluwer belastingwijzers nr. 6, Deventer 1982. 132 bladzijden tekst. 3 bijlagen, waaronder een standaard samenlevingscontract. Gedetailleerde inhoudsopgave. Beknopt zakenregister. Prijs f 17,50.

'Samenwonen' bestaat uit twee delen, getiteld 'Samenwonen: het begin en wat geldt tijdens het samenwonen' resp. 'Het einde van de samenleving'. In het eerste deel komen aan de orde: wonen (woonvergunning, huurbescherming, medehuuderschap, onderhuur, de eigen woning, mede-eigendom, hypotheekvormen), de belasting over de woning (inkomstenbelasting, vermogensbelasting, overdrachtsbelasting, gemeentelijke onroerend goedbelastingen), huursubsidie en huurgewinningsubsidie, sociale uitkeringen (houd ik mijn uitkering als ik ga samenwonen?), en de positie van eventuele kinderen. In het tweede deel wordt de beëindiging van de samenwoning door overlijden of door verbreking van de relatie behandeld, steeds vanuit verschillende mogelijke situaties: was er wel of niet een samenlevingscontract, was er wel of niet een testament? Ook wordt aandacht besteed aan levensverzekering en alimentatie. In drie bijlagen tenslotte worden voorbeelden gegeven (en toegelicht) van een samenlevingscontract, een ver-

zoek aan de verhuurder de samenwoner als medehuuder te erkennen, en een verzoek aan de kantonrechter te bepalen dat de samenwoner medehuuder zal zijn.

Het recht, althans de wet, hobbelt meestal achter de feiten aan. Het buiten huwelijk samenleven kent daardoor vele rechtsonzekerheden. Hierom, èn omdat geen twee gevallen gelijk zijn, valt het juridische doe-het-zelven sterk af te raden. De auteurs (beiden wetenschappelijk medewerker aan de RU Groningen) hebben een niet geringe prestatie geleverd door in vrij kort bestek de ingewikkelde en hier en daar hoogst onduidelijke juridische aspecten van samenwonen samenhangend en leesbaar te behandelen, maar daar zij — terecht — de tekst niet hebben willen belasten met allerlei nuances en verschillen van mening tussen rechtsgeleerden, moet de lezer uit de noodzakelijkerwijs min of meer algemeen gestelde uiteenzettingen niet te gemakkelijk conclusies trekken betrekkelijk zijn eigen specifieke situatie. De maatschapsconstructie bijv. (blz. 30/31) houd ik persoonlijk voor nogal dubieus. De auteurs waarschuwen hier gelukkig ook uitdrukkelijk tegen doe-het-zelven. Een ander voorbeeld van een gevaarlijke valkuil is het volgende: de ene partner heeft een hoog inkomen, de andere een laag of geen inkomen. Zij maken een inkomensverdelingsregeling waarbij ieder de helft van het totaal van de netto-inkomens krijgt. De 'arme' partner wordt aldus in staat gesteld het samen bewoonde huis op zijn/haar naam te kopen. Met name indien die

partner eerst zelf ook een riantinkomen genoot, maar zijn/haar baan eraan gaf ten behoeve van de samenwoning, lijkt dit niet onredelijk. Inderdaad verwerft die partner op deze manier een 'appeltje voor de dorst' (het huis), maar in de eerste plaats staat niet vast dat de inkomensverheveling niet als schenking aangemerkt zal worden (en als de inspecteur er een schenking in ziet, dan wil hij schenkingsrecht vangen), en in de tweede plaats valt op deze manier de aftrek van de hypotheekrente tussen wal en schip, daar degene die het inkomen heeft de rente niet betaalt, en degene die de rente betaalt fiscaal geen of slechts een laag inkomen heeft.

Zeker op fiscaal gebied, waar de ontwikkelingen zeer snel gaan en om de haverklap wéér een volstrekt onleesbare reparatie- of wijzigingswet wordt aangenomen, is specialistenhulp in vele gevallen onontbeerlijk bij het opstellen van regelingen. Het is verheugend dat de auteurs ook aandacht besteden aan een aantal relevante 'hangende' wetsontwerpen. Geen enkel boek echter, geeft antwoord op alle vragen. Waar kunt U voor fiscaal advies terecht? Notarissen geven gratis advies maar het is de vraag of U met fiscale vragen bij hen aan het juiste adres bent. Belastingconsulenten, althans goede belastingconsulenten, zijn duur. Inspecties verstrekken advies en hulp bij het invullen van Uw aangifteformulier, maar voelen zich niet geroepen consulentenwerk te verrichten. Dat zou voor een belastingambtenaar wellicht ook wat tegennatuurlijk zijn. Sommige bureau's voor rechtshulp hebben fiscaal gekwalificeerde juristen in dienst. Telefonische navraag bij het bureau Maastricht leerde mij echter dat fiscale rechtshulp 'niet in ons beleid past' (???). Voorzover ik kan nagaan kan men in Maastricht alleen bij de burgerraadslieden terecht voor gratis fiscaal advies, indien men tenminste niet een inkomen heeft waar best een belastingconsulent uit betaald kan worden.

In het boekje mis ik een uiteenzetting over de positie van de kinderen ná de verbreking van de samenwoning. Iets voor de tweede druk, die ongetwijfeld zal verschijnen, want 'samenwonen' bevat voor de ontwikkelde leek een schat aan wetenswaardigheden, die hem in ieder geval de juridische klok duidelijk zullen doen horen luiden, al zal in voorkomende gevallen de deskundoloog behulpzaam moeten zijn bij het lokaliseren van de klepel.

'Samenwonen' biedt overigens ook alleenstaanden of eenzaam gehuwden uiterst nuttige leesstof.

Peter J. Wattèl

Prof. dr. Greep maand naar China

'RL krijgt prima naam in rest van de wereld'

'Ik voel met net de minister van buitenlandse zaken van de RL. Ik ben er ook van overtuigd dat mijn contacten in het buitenland van groot belang zijn. Het is nu al zo dat Maastricht een prima naam begint te krijgen in de rest van de wereld.'

Aldus prof. dr. J.M. Greep aan de vooravond van zijn reis naar China die zal duren van 27 november tot 21 december.

De reis vindt plaats op speciaal verzoek van de Wereldgezondheidsorganisatie, in het kader van 'Network', het internationaal samenwerkingsverband van medische instellingen met een curriculum dat is gebaseerd op probleemgestuurd onderwijs en dat nauwe relaties onderhouden met de gezondheidszorginstellingen in de regio.

Het secretariaat van Network is gevestigd in Maastricht, met Greep als secretaris-generaal en Ine Kuppen van het bureau buitenland als secretaresse. Ook Henk Schmidt van de capaciteitsgroep onderwijsontwikkeling en onderwijsresearch is nauw betrokken bij de Networkactiviteiten.

Network, ofwel 'Network of Community-Oriented Educational Institutions for Health Sciences', zoals de volledige naam luidt, is opgericht in 1979 in Kingston de hoofdstad van Jamaica. De instelling is inmiddels uitgegroeid tot een echt internationaal netwerk van medische instellingen die onder andere helpen om medische faculteiten van de grond te laten komen die willen werken met het probleemgestuurd onderwijs. Het doel is 'Health for all', een leuze die wil aangeven dat het erom gaat een plaats in te nemen, volop in de omgeving en niet geïsoleerd. In totaal zijn ongeveer 30 medische faculteiten, verspreid over de hele wereld, aangesloten. Aan Network doen mee instanties als de Wereldgezondheidsorganisatie, een aantal regeringen waaronder die van Nederland en de 'Rockefeller- en Kellogg-Foundations'.

Kernstaf

Het op poten zetten van de medische faculteiten, meestal in ontwikkelingslanden is louter organisatorisch en onderwijs technisch. Binnen de Networkorganisatie heeft Maastricht, Europa en de Afrikaanse landen toebedeeld gekregen.

De laatste jaren is vanuit de RL meegewerkt aan de oprichting van faculteiten in Egypte, Soedan, Saoedi-Arabië, Bahrein en nu weer in Indonesië. Nog niet zo lang geleden zijn twee jonge artsen betrokken geweest bij het opzetten van de medische faculteiten van de universiteit in het Egyptische Ismalia aan het Suezkanaal. Deze universiteit is opgericht met steun van de Verenigde Staten, als een uitvloeisel van het Camp Davidakkoord.

Network

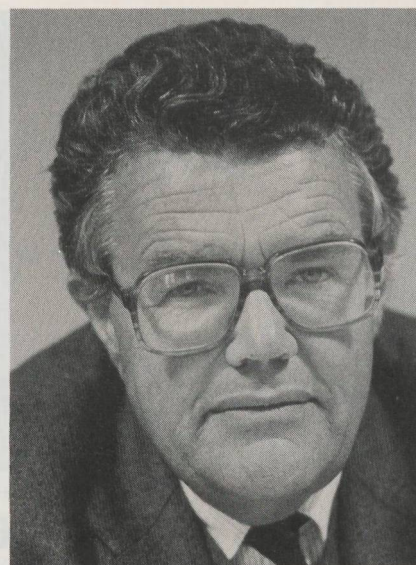
De reis naar China van dr. J.M. Greep geschiedt dan wel in het kader van de Networkactiviteiten. Het is lang niet het enige waarmee deze organisatie van doen heeft. Vandaar dat binnenkort in Observant uitgebreider zal worden ingegaan op het werk van Network, waarvan het secretariaat is gevestigd aan de RL.

Hulp

In het algemeen werkt het aldus, dat een faculteit in opbouw die is geïnteresseerd in het probleemgestuurd onderwijs, aanklopt bij Network.

Als Maastricht dan wordt ingeschakeld, wordt dat volgens prof. Greep gesteund door de hele medische faculteit. 'Mees-tal gaat het zo,' zo doet hij zijn verhaal, 'dat de faculteit al een kernstaf heeft. Na het verzoek om hulp worden de medewerkers van de betreffende faculteit hier uitgenodigd voor een zogenaamde workshop waarbij zij informatie krijgen over de belangrijke aspecten van het Maastrichtse leersysteem.

Nog maar enkele weken geleden is in dat verband een aantal Soedanese universiteitsmensen hier geweest. Vervolgens keren de bezoekers terug naar hun land om de zaak nog eens goed te overdenken. Soms ben ik er dan al geweest om met de minister en de universiteitstop te praten. Wordt de interesse geconcretiseerd, dan volgt een va-et-vient. Ik vraag dan onder meer aan mensen van hier om naar de betreffende instelling te gaan voor een nadere oriëntatie en uitwerking der doelstellingen. Ook zorgen we met name voor de rekrutering. Maar', zo laat hij er nadrukkelijk op volgen, 'het geschiedt allemaal

op volstrekt vrijwillige basis. Een universiteit is er volstrekt vrij in om met ons in zee te gaan. Wij dringen ons beslist niet op. Worden we gevraagd, dan komen we. Maar anders is het ook goed. Wel is het zo, dat als eenmaal besloten is met elkaar te werken, het contact ook continu is.'

Kosten

Volgens Greep zijn er voor de RL weinig kosten verbonden aan het werk van Network. Het merendeel wordt betaald door de organisatie zelf, terwijl ook de Nederlandse regering een financiële bijdrage levert.

Overigens zal er binnenkort een boek verschijnen van de hand van Greep, Henk Schmidt en dr. Lipkin waarin uit de doeken wordt getracht te doen wat er zo al om de hoek komt kijken bij de oprichting van medische faculteiten op basis van het probleemgestuurd onderwijs.

'Echt,' zo beweert Greep, 'Maastricht krijgt in het buitenland een unieke naam. En ook de reis naar China zie ik als een hele eer voor de RL. Want ik ben, overigens samen met dr. Fülöp, directeur van 'Health Manpower Development, World Health Organization' in Genève, niet alleen uitgenodigd als secretaris-generaal van Network, maar ook als dekaan van de medische faculteit. En ze wilden beslist dat ik en niemand anders gaan zou.'

En verder, er met nadruk voor zorgend dat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om een snoepreisje: 'Het zal echt geen vakantie zijn. We zullen het hele land kriskras door moeten trekken. Maar het is natuurlijk wel zo dat ik met er enorm op verheug. Ik ben nog nooit in China geweest en het lijkt me een hele ervaring.'

Volgens Greep zal de reis de universiteit

geen cent kosten. 'Eigenlijk telt alleen mijn afwezigheid. De mogelijkheid bestaat echter dat de Nederlandse regering zal zorgdragen voor een tegemoetkoming.'

'De reis zelf,' zo vervolgt hij, 'zal gaan via Hong Kong en Peking. En vandaar gaat het langs de medische faculteiten in China. Er zullen met name veel lezingen worden gehouden. Het betreft een gezamenlijk project van de Wereldgezondheidsorganisatie, de Verenigde Naties en de Wereldbank. De Wereldbank wil 60 miljoen dollar uittrekken om in China het probleemgestuurd onderwijs van de grond te laten komen. China zelf zal

daar eveneens 60 miljoen dollar toe bijdragen. Dr. Fülöp en ik moeten dan bekijken hoe het geld het best gekoppeld kan worden aan het opzetten van het onderwijs.'

Na het verblijf in China zullen Greep en Fülöp vervolgens een stop maken in Manilla, de hoofdstad van de Filipijnen. Daar zal een zogenaamde debriefing plaatsvinden, dat wil zeggen dat Greep en Fülöp verslag zullen doen van hun bevindingen om te komen tot een definitief advies over de mogelijkheden van het probleemgestuurd onderwijs in China.

De kans is dan niet uitgesloten dat ook

een aantal Maastrichtse universiteitsmensen opdracht krijgen om Chinese universiteiten bij te staan bij de verdere uitwerking, net zoals dat nu gebeurt in het kader van de Networkactiviteiten in Europa en Afrika. 'Maar dat is voorlopig nog toekomstmuziek,' aldus Greep. En erop laten volgend: 'In eerste instantie zullen de lokale Networkvertakkingen in Azië daarmee worden belast. En alleen als voor deze de opdracht te zwaar blijkt, zou de RL wel een ingeschakeld kunnen worden.'

Dienst Voorlichting
S. Ritmeester

Grote belangstelling voor voorlichting

Onder grote belangstelling vonden op 11, 12 en 13 november aan de RL de jaarlijkse voorlichtingsdagen voor scholieren uit de hoogste klassen van het VWO plaats.

Uit de deelnemersaantallen blijkt, dat de animo voor geneeskunde en Nederlands recht nog steeds in stijgende lijn gaat. Meldden zich vorig jaar 440 leerlingen en hun ouders of begeleiders voor de voorlichtingsdag geneeskunde

en voor Nederlands recht 455 deelnemers, dit jaar waren er dat resp. 510 en 600.

Sociale gezondheidkunde scoorde lager dan in de voorafgaande jaren. Na een massale toeloop bij de eerste voorlichtingsdagen, die over deze studie werden georganiseerd, ziet het er nu naar uit, dat de bezoekersaantallen de laatste twee jaar enigszins gestabiliseerd worden. De grote belangstelling in de eerste jaren is te verklaren uit het feit dat de

voor de voorlichtingsdagen toen ook nadrukkelijk de beroepsbeoefenaren in de regio uitgenodigd waren. Nu bestaat het merendeel van de bezoekers uit abiturienten.

Een en ander neemt niet overigens niet weg, dat sociale gezondheidkunde nog steeds het grootste aantal belangstellenden trekt. Ruim 700 mensen hadden zich voor deelname aan deze voorlichtingsdag aangemeld.

Dienst Voorlichting

LENEN, SPAREN, VERZEKEREN. U KUNT ER OVERAL VOOR TERECHT. MAAR WAAR VINDT U HET GOEDE ADRES.

Informatie.

Voor verdere informatie kunt u terecht bij al onze kantoren of kunt u bellen ☎ 043-84 12 22. tst. 500.

Folders kunt u aanvragen met de antwoordcoupon.

Opsturen in envelop zonder postzegel naar: Spaarbank Limburg, Afd. Marketing, Antwoordnummer 20, 6200 VB Maastricht.

Coupon: Ja, graag hoor ik meer van Uw bank over

Persoonlijke leningen

Doorlopend krediet

Spaarvormen

Hypotheken

Verzekeringen

bankgiro

Naam _____

Adres _____

Woonplaats _____

Tel. _____

S spaarbank limburg

Bij Spaarbank Limburg kun je veel meer dan alleen maar sparen.

Je kunt er voor alle bankzaken terecht.

Van geld wisselen voor je vakantie tot iets ingewikkelds als de financiering van je huis, of van de zaak die je gaat beginnen, alleen of samen met een ander.

Of studiefinanciering en studentenverzekeringen.

Dat we bepaalde dingen niet doen en zoveel andere juist wel, ligt ook aan de opzet van onze bank. Wij zijn een stichting.

De winst die we maken, stoppen we o.a. in het verbeteren van onze service.

Daardoor beschikken we over een compleet dienstenpakket en een uitgebreid kantorennet. Onze leentarieven behoren tot de laagste van het land en onze spaarrentes liegen er niet om. Bovendien kun je buiten Limburg geld opnemen bij alle Spaarbanken met een **S**.

En zelfs op zaterdag kun je terecht bij ons kantoor in Vroom en Dreesmann te Maastricht.

Al hebben we onze eigen ideeën over bankieren, er zal vrijwel geen bankdienst zijn die we niet verlenen.

Vandaar dat velen bewust voor onze Spaarbank kiezen.

Algemeen

Huisartsengeneeskunde

Lezing dr. Crombie

In het Biomedisch Centrum, kamer 1521-1525 zal dr. D.L. Crombie op vrijdag 3 december een lezing houden, getiteld: Lessons from the Second National Morbidity Survey'. Aanvang: 14.00 uur.

Dr. Crombie is huisarts en directeur van de 'General Practice Research Unit' van het 'Royal College of General Practitioners'.

Diversen

Typecursus voor studenten

Men kan nog inschrijven voor de typecursus voor studenten die in januari aan de R.L. van start zal gaan.

De cursus wordt gegeven op een tijdstip dat in overleg met de deelnemers wordt vastgesteld. Er worden 11 lessen van 1 uur (per week) gegeven en afsluitend is er een examen, waarbij men een erkend diploma kan behalen.

De hele cursus (incl. examen) kost slechts f 125,-.

Aangezien dagelijkse oefening vereist is, is het bezit van een typemachine noodzakelijk. Er bestaat echter ook de mogelijkheid een typemachine te huren à f 25,- voor de duur van de cursus.

De organisatie van de cursus ligt in handen van de Stichting Samenwerkingsorgaan Hoger Onderwijs Maastricht. De cursus wordt gegeven door het machineschrijfinstituut 'Intertyp' uit Arnhem.

Inschrijven onder gelijktijdige betaling van het kursusgeld kan gebeuren bij: Juliëtte Creemers, Dienst Studentenzaken i.o., derde verdieping Hoofdgebouw, kamer 320.

Kindercrèche

De 'Stichting Kinderopvang R.L.' runt sinds 1 nov. 1982 de kindercrèche voor kinderen tussen 1½ en 4 jaar van medewerkers en studenten van de universiteit en van ziekenhuis St. Annadal/Ziekenhuis Maastricht.

U kunt uw kind(eren) iedere werkdag tussen 08.15 en 17.45 uur onderbrengen. De ouderbijdragen zijn voorlopig vastgesteld op f 3,75 per kind per dagdeel voor studenten en f 8,25 per kind per dagdeel voor medewerkers (bij vooruitbetaling te voldoen). Voorlopig is de crèche gehuisvest in de 'Nieuwenhof' aan de Zwingelput. Te zijner tijd zal ruimte in het Hoofdgebouw van de R.L. ter beschikking komen.

Voor aanmelding en voor meer informatie kunt u contact opnemen met Els Boshuizen, Elisabethhuis, Abtstraat, tel. 888378.

Taalkursus Engels

Vanaf 10 januari t/m 12 februari 1983 organiseert de Hogere Opleiding voor Vertalers i.s.m. het Studium Generale een taalkursus Engels.

Deze cursus duurt 5 weken. Er wordt gewerkt in groepen van 9 à 12 personen, per groep 2 middage in de week. De cursus zal gegeven worden door 18 studenten van een post-academische opleiding in Engeland.

De cursus vindt plaats in onderwijsruimten van de HOV, Keizer Karelplein 8 te Maastricht, van 16.00 uur tot 17.30 uur. De kosten voor deelname bedragen voor studenten f 15,- en voor medewerkers f 25,-.

Inschrijfformulieren zijn verkrijgbaar bij: Yvonne Stevens, hoofdgebouw, kamer 328, tel.: 302.

Inschrijving is mogelijk tot 15 december 1982.

Culturele en creatieve vorming

Subsidie

Studenten van de R.L. die momenteel een cursus volgen bij het Creatief Centrum CCV of van plan zijn dit vanaf januari te gaan doen, kunnen in aanmerking komen voor een extra subsidie op de kursusprijs.

Wil men van deze mogelijkheid gebruik maken, dan moet men zich vóór 20 dec. a.s. melden bij Juliëtte Creemers, Dienst Studentenzaken. Ook voor nadere informatie over het programma van het CCV kan men hier terecht.

Sport

Biljartkampioenschap

Het is zo ver! In samenwerking met het bureau L.V.&S. wordt er een heus intern biljarttoernooi georganiseerd. Op 20 januari 1983 starten we in de kelder van het Carrégebouw op twee tafels, de strijd om het R.L.-kampioenschap. Eind april hopen we, afhankelijk van het aantal deelnemers, de winnaar te huldigen. Heb je belangstelling? Is het spel je niet onbekend? **Doe dan mee! Schrijf je in!!** Ook de dames!!

Het toernooi wordt op de donderdagen vanaf 17.00 uur gespeeld, waarbij de deelnemers zelf leiden en schrijven. Er wordt op de kleine tafel het spelsoort Libre gespeeld. De indeling geschiedt in poules volgens het opgegeven gemiddelde, gereguleerd aan een 15% overschrijdingsnorm (na 3 wedstrijden). Weet je je gemiddelde niet? Speel dan een paar oefenpartijen (b.v. 3 partijen van 30 caramboles) en geef dit, ook nog na je inschrijving, door met het totaal benodigde beurten! Bezit je een eigen keu? Vermeldt dit

bij inschrijving (voor reservering keus). Het inschrijfgeld bedraagt f 5,- (sportkaarthouders gratis), te voldoen per kas bureau L.V.&S. Het wedstrijdschema en reglement wordt t.z.t. bekend gemaakt.

Wil je meer weten? Wend je dan tot het bureau L.V.&S. of de wedstrijdleider. **De inschrijving sluit op 10 dec.** Wij wensen iedereen veel biljartplezier.

bureau L.V.&S. René Verster, de wedstrijdleider Leo Willems, 3e jaars student S.G. postvak A.F.

Niet-Universitaire Geneeswijzen

N.U.G. Agenda Voor de periode van 3 tot 17 december)

Dinsdag 7 december, 11.30 tot 13.00 uur: NUG-kerngroepsvergadering op kamer 316. Iedereen, speciaal nieuwe actieven, welkom!

Maandag 13 december, 19.30 uur: NUG-lezing: 'Manuele therapie, methode Van der Bijl, deel 1', spreker Huub Verlinden, fyio-/manuele therapeut en docent manuele therapie in Utrecht. Plaats: Aula. Toegang: Vrije bijdrage.

Dinsdag 14 december, 11.30 tot 13.00 uur: NUG-kerngroepsvergadering op kamer 316. Iedereen welkom!

In de week van 6 tot 10 december zal de blokopening 'Manuele therapie/geneeskunde' plaatsvinden. Let op de aankondiging hiervan op de publicatieborden.

Studenten en medewerkers kunnen zich nog opgeven voor dit blok, zowel als deelnemers, alsook als tutor. Graag even sein 13 bellen.

Deelnemers worden verzocht om lid te worden van onze vereniging door overmaking van een vrije bijdrage op giro 26 31 55 of Triodosbank 21.21.21.391.

Inlichtingen: 9/sein 13.

AKTIVITEITENAGENDA

Vrijdag 3 december
Promotie drs. J. van der Zee
16.00 uur, Aula

Dinsdag 7 december
Lezing: prof. dr. A.C. Zijdeveld
20.00 uur, Aula

Donderdag 9 december
Forumdebat
20.00 uur, Aula

Vrijdag 17 december
Promotie ir. F.B.M. Min
20.00 uur, Aula

Filmhuis Maastricht: een nieuwe toekomst tegemoet?

Aan de Capucijnengang, een grauw achteraf-steegje ergens in de Maastrichtse binnenstad dat zò uit een 'film noir' gestolen zou kunnen zijn, zetelt achter een wat groezelige façade sinds 1976 het Maastrichtse Filmhuis. In dat jaar sloegen enkele cinefielen de handen ineen en begonnen met een eenmalig ondersteuningsbedrag van 1500 gulden uit het Anjerfonds films te vertonen. Het jaar daarna kende de gemeente voor het eerst elfduizend gulden subsidie toe. Het Filmhuis werkte daarmee aan haar imago: het zaaltje werd sfeervol ingericht met de aangekochte inboedel uit een oude bioscoop, men bouwde een aparte projectieruimte, er kwam een koffiecorner en informatiehoek. Uiteindelijk draaide het Filmhuis met een frequentie van twee films per avond meestal voor een goed gevulde zaal. Een jaar geleden belandde het Filmhuis in de publiciteit: Er waren grote betaalproblemen en omdat de subsidie niet verhoogd werd leek de ondergang nabij. De zaak ging anderhalve maand dicht en werd gereorganiseerd. Nu, een klein jaar later, draait alles weer op volle toeren. Is het Filmhuis voorgoed uit de brand? Die vraag legden we voor aan drie bestuursleden: Charles

Wuts, Pieter Beek en Hans van Genk.

Hans van Genk: 'Toen we vorig jaar een tijdlang de deuren gesloten hielden, zijn we gaan praten met degenen bij wie we schulden hadden en we ontketenden een actie om meer leden. Naar aanleiding daarvan hebben we besloten door te gaan. Ook de houding van de distributeurs heeft daarin een rol gespeeld. Die vonden het toch wel belangrijk dat hun films ook in Maastricht gedraaid werden en ze hebben ons op allerlei manieren ondersteund'. Charles Wuts: 'Na de financiële problemen van vorig jaar hebben we het programmabeleid wel bijgesteld. We maken een onderscheid tussen 'kleine' en 'grote' films. Met 'kleine' films bedoelen we de typische arthouse-films, voor een kleine schare liefhebbers. 'Grote' films zijn de publiekstrekkers. Films waarbij we van tevoren weten dat we daar weinig risico's mee lopen. Na vorig jaar kunnen we ons niet veel meer permitteren, en hebben we meer 'grote' films in de programmering gestopt. Dat verwijderd ons wat van de oorspronkelijke doelstelling van het Filmhuis: het vertonen van de 'kleine' film; maar het stelt de bezoekers

wel in staat de belangrijke producties te zien, die de bioscopen laten liggen.'

Rode cijfers

Deze koersverandering heeft het Filmhuis duidelijk geen windeieren gelegd. Van de 77 plaatsen in het zaaltje zijn er gemiddeld per vertoning tussen de dertig en veertig bezet. Afgelopen jaar trok men in totaal 13500 bezoekers en dit jaar worden dat er zeker meer. Ook het ledenaantal groeide naar 550. Men heeft er goede hoop op dat het Filmhuis voor het eerst in haar historie uit de rode cijfers raakt en het boekjaar zonder schuld kan afsluiten. Reden tot tevredenheid dus? Pieter Beek vindt van niet: 'We huren deze ruimte voor een schamel bedrag van 'Kombi'. Van het geld kunnen ze hooguit de energiekosten betalen. Er is al vaak gepraat over huurverhoging, maar we hebben gewoon niet meer. Er zouden een aantal hoognodige reparaties uitgevoerd moeten worden. Neem die gevel hier maar eens. Het is werkelijk niet om aan te zien. Maar de financiële ruimte daarvoor is er ook niet. De gemeentesubsidie van elfduizend gulden is gebaseerd op een bedrag van tweehonderd gulden voor vijftig te vertonen films. Dat is echt minimaal. Een ondersteuningssubsidie; meer niet. We hebben onlangs gehoord dat daar voor het komend jaar nog vijf per-

cent vanaf moet. Er zijn plaatsen waar filmhuizen vrij fors gesubsidieerd worden. Maastricht hoort daar niet bij. Het is tot nog toe zo geweest dat er van een Cultuurbeleid naar het Filmhuis toe in Maastricht géén sprake was.'

Nieuwe initiatieven

Voor de film liefhebber is Limburgs' hoofdstad geen Mekka. De reguliere bioscopen draaien voornamelijk het gebruikelijke, risicoloze sex- en geweldgenre. De betere bioscoop-

Het Maastrichtse Filmhuis steunt voor het grootste gedeelte op de vrijwillige medewerkers, die zich belangeloos inspinnen om de zaak draaiende te houden. Het verloop is groot en er zijn altijd frisse krachten nodig. Wie zich geroepen mocht voelen een bijdrage te leveren, is van harte welkom aan de Capucijnengang.

film komt bij hen maar mondjesmaat aan de bak. Verwonderlijk, wanneer men bedenkt dat er in Maastricht met zijn onderwijsinstellingen een brede doelgroep is, waar de kwaliteitsfilm gretig aftrek bij vindt. Het Filmhuis vult het gat in de markt gedeeltelijk op en zou op grond daarvan binnen het gemeentelijk cultuurbeleid voorrang moeten genieten. Hiervan is tot op heden echter nog niets te merken. Aan het Filmhuis zelf zal het niet liggen. Men is er op het ogenblik druk doende om de basis van de organisatie te professionaliseren: onlangs zijn twee medewerkers in het kader van de WVM voor een jaar aangesteld en de sollicitatieprocedure voor een directeur, die uit de PNL-pot betaald gaat worden, is lopende. Deze vaste staf betekent voor het Filmhuis stabiliteit in beleid, bereikbaarheid en uitvoering. Men hoopt ook dat er naar de subsidieverleners toe een speerpuntwerking van uit zal gaan. Charles Wuts: 'We hebben ons altijd ingezet voor het verwerven van beroepskrachten.

Nu dat gaat lukken moet er wel geld komen om de activiteiten die ons voor ogen staan uit te voeren'.

Studium Generale

Wuts denkt niet alleen aan de avond-programmering, maar ziet de taak van het Filmhuis veel bre-

der: 'We zouden graag thema-werken organiseren, een grotere bijdrage leveren aan het Studium Generale programma en andere stedelijke activiteiten, mobiele vertoningen organiseren enzovoort. Ook de mogelijkheden binnen het Limburgs Filmcircuit - (Red.) een samenwerkingsverband met Filmhuizen en -café's elders in Limburg waarvan de coördinatie in Maastricht ligt - zouden best uitgebreid kunnen worden.'

Hans van Genk filosofeert nog wat door over de toekomst: 'Het Maastrichts Filmhuis wil een plaats in Limburg zijn, waar ook de jongere generaties hoogstandjes uit de filmgeschiedenis kunnen blijven zien. We eigenen ons wat dat betreft dus een museale functie toe. Kijk, er is een enorm groot aanbod op filmgebied. Maandelijks komen er ontzettend veel nieuwe titels bij. We kunnen de toevoer gewoon niet aan. We zouden hier met twee zalen kunnen draaien. Een van de 'kleine' film, de echte filmhuisfilm, en de klassiekers uit de filmhistorie. De andere zaal voor de 'grotere' film. Dan denk ik ook dat het Filmhuis te bedruipen zou zijn. Nu moet echter alles uit één zaal gehaald worden. De stad Maastricht is in zeker opzicht op veel punten een kwaliteitsstad. Onze mogelijkheden steken daar in feite wat schamel tegen af.'

Het Filmhuis vizelt de filmsituatie in Maastricht op tot een acceptabel peil: Er worden films van een uitstekend artistiek gehalte gedraaid, die ander zeker niet in de stad te zien zouden zijn. De bezoekersaantallen geven aan dat er een breed publiek voor is. De medewerkers zitten boordevol ideeën en ze beschikken over de professionele basis en know-how om ze ten uitvoer te brengen. Of ze daar de kans voor krijgen zal afhangen van het toekomstig subsidiebeleid van de gemeente. Daardoor kan het Filmhuis gestimuleerd of in de kiem gesmoord worden. Pieter Beek: 'Ik hoop dat er in de houding van de gemeente Maastricht naar het Filmhuis toe wat verandert. Ik heb het idee dat er langzamerhand binnen de culturele dienst een andere visie gaat leven. Maar of dat nu echt tot uitdrukking komt in hulp aan ons, dat moeten we maar afwachten. Middelen zijn er. De prioriteit moet alleen hier komen te liggen.'

Jan Meijers

Agenda

Stadsschouwburg

Vrijdag 10 en zaterdag 11 december om 20.00 uur: 'De dader heeft het gedaan', een musical van Annie M.G. Schmidt met Lo van Hensbergen en Conny Stuart in haar afscheidsrol.

Dinsdag 14 december om 20.00 uur: Twee eenacters van Eugène Ionesco: 'De stoelen' en 'De les'.

Staargebouw

Zaterdag 11 december om 20.00 uur: Het Limburgs Symfonie Orkest onder leiding van Wolfgang Trommer met werken van Schubert, Mozart, Strauss en Wagner. Solist: Michel Block op piano.

Filmhuis

Donderdag 9 tot en met zondag 12 december om 20.00 uur: Films in het kader van het landelijk Cinematheema-programma van respectievelijk: Douglas Sirk, George Cukor en Richard Brooks.

Donderdag 9 tot en met woensdag 15 december om 22.30 uur: 'The atomic café' van Kevin en Pierre Rafferty.

Maandag 13 december tot en met woensdag 15 december om 20.00 uur: 'De kick' van het Amsterdams Stadsjournaal.

Voor
Algemene-
Wetenschappelijke
Boeken

**BOEKHANDEL
Bergmans**

Nieuwstraat 9 - 6211 CR Maastricht

* Nieuw in ons assortiment:

Een grote collectie

**JURIDISCHE
BOEKEN**

ACHTEROM IS 'T KERMS

Gods Werk (I)

De trap die Mgr. Gijsen aan studentenpastor Oberijé heeft uitgedeeld heeft weinig effect gesorteerd. Het lijkt erop dat het hele schandaal de studentenpastor alleen maar vaster in het zadel heeft geholpen: het Landelijk Beraad van katholieke studentenpastores is niet van plan de tegenhanger van Oberijé, Opus Dei-priester Peró Silva in zijn midden op te nemen. De vertegenwoordiger van het Beraad, B. Vredbregt, heeft de volgende bezwaren tegen deze organisatie: *'In haar centralistische kerkopvatting is zo weinig plaats voor eigen geweten en kritiek, dat het blijkens de geschiedenis slechts een kleine stap is naar het fascisme.'* Hiermee doelt hij op de dubieuze praktijken van leden van Opus Dei in sleutelfuncties tijdens het regime van Franco in Spanje. Het is overigens niet de eerste keer dat het Landelijk Beraad ageert tegen de praktijken van het Werk Gods. Twee jaar geleden protesteerde men namelijk al bij de Radboudstichting (de stichting die het kerkelijke werk onder studenten mede subsidieert) over het feit dat Opus Dei niet van subsidiëring werd uitgesloten.

Gods Werk (II)

De Radboudstichting draagt ongeveer achtduizend gulden per man per jaar bij in de salariskosten van de ongeveer twintig studentenpastores in de Nederlandse studentensteden. Verder verleent zij subsidies voor vormingsactiviteiten. De bedragen hiervoor belopen jaarlijks per universiteitsstad niet meer dan tienduizend gulden. Tot slot financiert de Stichting nog bijzondere leerstoelen (waarvan Maastricht er ook één heeft, bezet door Henk ten Have die - medische - filosofie doceert).

Opus Dei eet uit de Radboudruif braaf mee. Sterker nog: in Maastricht subsidieert de Radboudstichting het Werk Gods voor de posten 'honoraria', 'pensionkosten' en 'ziektekosten'. Dit terwijl de Studentenkerk slechts haar vormingsactiviteiten gesubsidieerd krijgt. Om de Radboudstichting ervan te weerhouden Opus Dei verder te steunen heeft het Landelijk Beraad aan al zijn aangesloten studentenpastores een brief gestuurd met

daarbij een vragenlijst waarin wordt gevraagd om een reactie op de Radboudsubsiëring van Opus Dei. Met de uitkomst van deze enquête stapt men vervolgens naar het Stichtingsbestuur.

Directeur van de Radboudstichting is *Paul van den Biggelaar*, broer van onze eigen collegevoorzitter Rob van den Biggelaar. Wat vindt hij er nu van? Volgens Van den Biggelaar zijn de regels van de Stichting zo dat ze hem niet toestaan op de protesten in te gaan. In het Utrechts Universiteitsblad verklaart hij echter laconiek over de geheimzinnigheid en éénkennigheid van Opus Dei: *'Als je vreselijk verliefd bent, zonder je je wat af. Het is die verliefde jongen die die lekkere meid helemaal voor zichzelf wil houden.'*

Gods Werk (III)

In de originele versie van het Utrechtse Opus Dei-verhaal, dat ons in Universitaire Pers-verband werd toegestuurd, kwam ook de kwestie van het Maastrichtse studentenpastoraat aan de orde: op een studiedag van de Opus Dei-werkmaatschappij Instudo sprak behalve de twee hoogste chefs in de Nederlandse Opus Dei-hiërarchie ook *'de rijke Limburgse internist en pausaanbidder' dr. D.E. Mendes de Leon*. *Het ligt voor de hand dat op zo'n geestrijke dag alleen Opus Dei-leden optreden. Volgens Sweeny (directeur van Instudo, red. Obs.) is De Leon echter geen lid en zelfs geen medewerker. De Leon lijkt Opus Dei overigens wel toegedaan. Nog niet zo lang geleden deed hij bij de afdeling studentenzaken (...) een goed woordje voor de kersverse studentenpastor Peró Silva.'*

Desgevraagd deelt Mendes de Leon, werkzaam in het Annadalziekenhuis, mede dat hij inderdaad geen lid is van Opus Dei. 'Maar als je je kan inzetten voor een goed doel, dan zal niemand nee zeggen op een verzoek een lezing te houden.'

En hoe zit het dan met Peró Silva? 'Tja, die kwam bij mij toen hij pas was aangesteld en vroeg het één en ander. Ik heb hem toen naar Studentenzaken verwezen. Ik ben per slot van rekening niet aan de faculteit verbonden.'

U heeft hem dus een soort introductie gegeven? 'Wel, ik heb contact gehad met één van de mensen van studentenzaken.'

De RL in de Wereldpolitiek

Heeft het enig effect als de Universiteitsraad van de Rijksuniversiteit Limburg, gevestigd te Maastricht (Nederland), een vlammend protest laat horen tegen een misstand of misdaad 'ver van ons bed'?

Jazeker!

De universiteitsraad nam op 23 september een motie aan waarin afschuw werd uitgesproken over de Israëliëse betrokkenheid bij de moordpartij op Palestijnse vluchtelingen in de kampen Sabra en Chatila. De motie werd verstuurd naar de medische fakulteit van de Ben Gurion-universiteit in Beer Sheva, die net als de Maastrichtse zusterfakulteit deelneemt in het Networkverband. In het verleden is namelijk uitgemaakt door de raad dat moties verband moeten houden met een van de drie taken van de universiteit: onderwijs, onderzoek en maatschappelijke dienstverlening, waaronder de gezondheidszorg taak valt. Dat was door de raad als aanknopingspunt gebruikt om zijn afschuw uit te spreken, overigens niet zomaar, want bij de moordpartij werden patiënten in ziekenhuizen doodgeschoten.

Een afschrift van de motie ging ook naar de Israëliëse ambassadeur in ons land, Jaacov Nechustan. Die heeft zich er in ieder geval zo druk over gemaakt, dat hij een weerwoord heeft gestuurd aan het College van Bestuur. Hij vindt de uitspraak van de raad voorbarig, omdat men blijkbaar niet goed geïnformeerd was over de Libanese realiteit. De motie was onrechtvaardig tegenover de staat Israël omdat een gewapende eenheid Libanezen voor de wandaad verantwoordelijk was. Nechustan verzoekt de universiteit daarom haar oordeel op te schorten totdat de staatscommissie die de zaak onderzoekt met haar eindverslag komt. Daar is de Uraad niet op ingegaan omdat inmiddels al te veel belastend materiaal door de staatscommissie is verzameld.